

Biuletyn Informacyjny

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

TRENDY NARZĘDZIA KIERUNKI
NR 3/2021

Rolnictwo ekologiczne

**KUPUJĄC PRODUKT Z TYM OZNACZENIEM
MASZ PEWNOŚĆ, ŻE JEST TO CERTYFIKOWANY I W PEŁNI
KONTROLOWANY PRODUKT EKOLOGICZNY**

#KUPUJŚWIADOMIE

#SolidarnizRolnikami

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

SPIS TREŚCI

- 2 List Dyrektora Generalnego
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa**
Małgorzata Gośniowska-Kola
- 3 Rozwój rolnictwa ekologicznego to nasz priorytet**
Grzegorz Puda, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- 6 Więcej ziemi dla rolników**
Michał Wiśniewski, Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR
- 8 Sukcesy koni ze stadnin KOWR**
Andrzej Stasiowski
- 11 Spółdzielnie energetyczne – rozwiązanie szyte
na miarę wsi**
Joanna Stasiak-Panek
- 14 Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów
prowadzących gospodarstwa rolne**
Grzegorz Nieszczerzewski
- 16 Polski chleb – bogactwo tradycji i smaku**
Marzena Trajer
- 19 Poradnik eksportera. Tajlandia – rynek warty uwagi**
Katarzyna Szymańska
- 22 Bitwa Regionów**
- 24 Sytuacja na rynkach rolnych**
- 32 Summary**

str. **3**

Rozwój rolnictwa ekologicznego to nasz priorytet

Rolnictwo ekologiczne jako najbardziej prośrodowiskowa metoda produkcji rolnej staje się dziś trendem światowym. Jak rozwija się rynek produktów ekologicznych w Polsce, jakie działania prowadzi na jego rzecz resort rolnictwa, na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy stosujący praktyki przyjazne środowisku naturalnemu – wyjaśnia **Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorz Puda**.

str. **6**

Więcej ziemi dla rolników

Zainteresowani mogą korzystać z przeglądarki nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – centralnego systemu informatycznego katalogującego Zasób WRSP, w którym znajduje się około 600 tys. działek o powierzchni 1,36 mln ha zarządzanych przez KOWR. Przeglądka to element projektu strategicznego „Więcej ziemi dla rolników”.

Biuletyn Informacyjny KOWR

ISSN 1233-2437, nakład 8700 egz.

Wydawca: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

01-207 Warszawa, ul. Karolkowa 30

Redakcja: Departament Rozwoju Rynku, Wydział Wydawnictw

tel. 22 376-71-14, faks 22 376-70-51, e-mail: biuletyn@kowr.gov.pl

Projekt graficzny, DTP, druk

www.ccpog.com.pl

Wydawnictwo bezpłatne

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy,

najnowszy numer „Biuletynu Informacyjnego” otwiera artykuł Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorza Pudy o rolnictwie ekologicznym. Jego rozwój jest jednym z priorytetowych celów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dla rolników produkcja ekologiczna to nie tylko szansa na większe zyski, ale też wpisanie się w globalny trend ochrony klimatu i świadomego gospodarowania zasobami naturalnymi.

Zakończył się pierwszy etap prac nad projektem strategicznym „Więcej ziemi dla rolników”, będącym elementem rządowego programu „Polski Ład”. Zainteresowani mogą korzystać z przeglądarki nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W numerze omawiamy to narzędzie.

Polecam Państwa uwadze publikację o sukcesach koni ze spółek KOWR. Rok 2020 był trudny również dla rodzimej hodowli. Z powodu pandemii COVID-19 odwołano wiele wystaw, czempionatów hodowlanych i imprez jeździeckich. Tym bardziej cieszą wyniki uzyskane przez konie wyhodowane w spółkach nadzorowanych przez Krajowy Ośrodek.

Zapraszam do lektury opracowania nt. spółdzielni energetycznych. Ich tworzenie może doprowadzić do większego zainteresowania rozwojem energetyki odnawialnej na obszarach wiejskich. Dzięki nim możliwe jest wybudowanie wydajniejszych instalacji, zaopatrujących w energię większą liczbę odbiorców.

Jedną z form pomocy udzielanej przez KOWR zadłużonym gospodarstwom jest przejęcie przez Krajowy Ośrodek długu powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej. W artykule omawiamy warunki i tryb takiego postępowania.

Polska jest znaczącym producentem chleba i produktów zbożowych. W 2020 r. w kraju wytworzono blisko 1,4 mln ton pieczywa świeżego. Piszemy o znaczeniu chleba w polskiej kulturze i tradycji oraz o wyrobach piekarniczych wyróżniających się wysoką jakością i bogatymi walorami smakowymi.

W cyklu poradnikowym dla eksporterów tym razem Tajlandia. To druga co do wielkości gospodarka w ramach Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) i jeden z głównych kierunków turystycznych na świecie. W kraju tym wzrasta popyt na importowaną żywność i napoje.

„Bitwa Regionów” to konkurs pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi organizowany przez KOWR, który już na stałe wpisał się w kalendarz kulinarnych wydarzeń. Do VI edycji zgłosiło się 618 zespołów. W finale weźmie udział 16 zwycięskich drużyn, których listę prezentujemy w numerze.

Życzę przyjemnej lektury

MAŁGORZATA GOŚCIEWSKA-KOLA
p.o. Dyrektora Generalnego
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

ROZWÓJ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO TO NASZ PRIORYTET

Rolnictwo ekologiczne jako najbardziej prośrodowiskowa metoda produkcji rolnej staje się dziś trendem światowym. Jak rozwija się rynek produktów ekologicznych w Polsce, jakie działania prowadzi na jego rzecz resort rolnictwa, na jakie wsparcie mogą liczyć rolnicy stosujący praktyki przyjazne środowisku naturalnemu – wyjaśnia Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorz Puda.

Pojęcie rolnictwa ekologicznego już dobrze zakorzeniło się w świadomości konsumentów. Problem polega jednak na odróżnieniu popularnych skojarzeń od rzeczywistego rolnictwa ekologicznego. Musimy zdawać sobie sprawę, że rolnictwo ekologiczne obwarowane jest bardzo konkretnymi uregulowaniami prawnymi.

Rolnictwo ekologiczne uwzględnia wiedzę o wzajemnych stosunkach i oddziaływaniu pomiędzy żywymi organizmami i ich środowiskiem oraz wykorzystuje tę wiedzę w procesie produkcji. Jest to przede wszystkim sposób gospodarowania i wytwarzania żywności, który, co warto zaznaczyć, może być też dobrym biznesem.

Dla rolników, zwłaszcza właścicieli gospodarstw rodzinnych, którym zależy na zdrowych produktach dla własnej rodziny, a także na ich sprzedaży, to sposób funkcjonowania na rynku. Prowadzenie gospodarstwa zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego pozwala na zachowanie jego zdolności produkcyjnych w dłuższej perspektywie czasu. Zainteresowanie żywnością wyprodukowaną bez dodatków chemicznych, z bardzo wysokiej jakości składników, przy jednoczesnej trosce o środowisko naturalne, w świadomości wielu konsumentów jest jedynie słusznym kierunkiem rozwoju rolnictwa.

Tę ewolucję postaw zauważono również w Unii Europejskiej. Zaproponowane zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej idą właśnie w stronę ekologii. Celem przestaje już być maksymalizacja zysku poprzez coraz intensywniejszą produkcję rolną. Taki sposób patrzenia na rolnictwo tak naprawdę stworzyły ogromne przedsiębiorstwa przemysłowe. W tych molochach

Grzegorz Puda, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

zwierzęta traktowane są jak maszyny w fabryce, a gleba jak środek produkcji, który może się zużyć. To droga donikąd.

Przeprowadzony zwrot w kierunku rolnictwa zrównoważonego może być dla nas ogromną szansą. To typ rolnictwa tradycyjnego, właściwego dla rodzinnych gospodarstw rolnych. To w takich gospodarstwach była zawsze zachowana równowaga pomiędzy produkcją roślinną i produkcją zwierzęcą. To był przejaw mądrości wielu pokoleń i ich szacunku dla otaczającej przyrody.

Zaproponowany Zielony Ład może być dla naszego rolnictwa pozytywnym wyzwaniem. Gospodarstwa małe i średnie, o których trudno powiedzieć, że w odpowiednim stopniu mogły korzystać z dotychczasowych programów wsparcia rolnictwa, teraz zdobędą większy dostęp do dopłat i środ-

ków na inwestycje. Mówi się wręcz o nagradzaniu rolników za działania związane z dbałością o środowisko i klimat. Zachowanie bioróżnorodności, ograniczenie szkodliwej eksploatacji dóbr bez względu na skutki, wzrost powierzchni przeznaczonej do gospodarowania metodami ekologicznymi to cele, które będą realizowane w całej Unii Europejskiej. Również duże i bardzo duże gospodarstwa skorzystają na uczestnictwie w programie, o ile zechcą produkować żywność spełniającą wyższe normy.

W tej propozycji zawierają się dwie strategie: „Od pola do stołu” i na rzecz bioróżnorodności. Rolnicy będą zachęceni poprzez wsparcie finansowe do takiego sposobu gospodarowania, który pozwoli np. na magazynowanie w glebie dwutlenku węgla. W praktyce oznacza to dbałość o wzrost zasobności gleby w próchnicę i jej żyzności. Przy odpowiedniej zawartości substancji organicznych w glebie zatrzymywany jest dwutlenek węgla i woda. Sprzyja to wzrostowi plonów, a jednocześnie jest to działanie ograniczające negatywny wpływ człowieka na klimat. Strategia „Od pola do stołu” ma realizować nie tylko cele środowiskowe, ale także ograniczać przewożenie surowców i przetworzonej żywności na duże odległości. Ma przede wszystkim zapewnić konsumentom żywność odpowiedniej jakości, bezpieczną dla zdrowia, odpowiednio oznakowaną.

Pandemia COVID-19 pokazała, jak ważne są rynki lokalne, gdzie konsumenci mogą zaopatrzyć się w żywność blisko miejsca zamieszkania w produkty często pochodzące bezpośrednio od rolników lub z małych, lokalnych przetwórci. Szczególną uwagę i odpowiednie działania będziemy kie-

rować na odbudowę tych rynków i ułatwienia dla rolników oraz lokalnych przetwórców w dostępie do rynku.

Nasze rolnictwo w dużej mierze już funkcjonuje na zasadach propagowanych przez Zielony Ład. Gospodarstwa rodzinne, także te małe, już teraz spełniają wysokie standardy. Struktura gospodarstw w Polsce także znakomicie wpisuje się w Zielony Ład. Ponadto umiejętność korzystania ze środków unijnych, elastyczność oraz pracowitość polskich rolników mogą doprowadzić do ożywienia i rozwoju rynków lokalnych i poprawy jakości życia społeczności w regionach.

Należy również pamiętać, że rolnictwo ekologiczne objęte jest ścisłym systemem nadzoru ustanowionym dla krajów Unii Europejskiej. Jednakowe unijne przepisy obowiązują wszystkich producentów, pośredników i przetwórców biorących udział w całym łańcuchu: od etapu wytworzenia ekologicznego produktu rolnego w gospodarstwie do momentu wprowadzenia go do obrotu dla odbiorcy końcowego – konsumenta.

Bardzo ważnym i istotnym elementem systemu produkcji metodami ekologicznymi jest zagwarantowanie, że produkty oznakowane jako ekologiczne zostały wytworzone zgodnie z obowiązującymi przepisami. W celu potwierdzenia tej zgodności wprowadzony został specjalny system kontroli i certyfikacji. Każdy z producentów ekologicznych musi znajdować się pod kontrolą w ramach tego systemu, który tworzą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Polskie Centrum Akredytacji oraz upoważnione jednostki certyfikujące w zakresie rolnictwa ekologicznego, których jest obecnie 13.

Funkcjonowanie systemu kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym jest podstawowym gwarantem dla konsumenta, że środki spożywcze znajdujące się na rynku wyprodukowane zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego, bez stosowania chemicznych środków ochrony roślin, hormonów, nawozów sztucznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Ścisłe gwarancje dla konsumentów i znajomość oznakowania produktów ekologicznych są filarami rozwoju tego sektora rolnictwa. W Polsce, według badań przedstawionych w raporcie *Polska wieś i rolnictwo 2020*, rozpoznawalność logo rolnictwa ekologicznego jest bardzo wysoka i wynosi 70% przy średniej unijnej na poziomie 56%. Niewątpliwie jest to efekt wieloletnich działań informacyjno-promocyjnych, prowadzonych głównie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. To bardzo ważne, gdyż unijne logo produkcji ekologicznej jest gwarantem jakości kupowanej żywności i jej pochodzenia. Obecność tego znaku na opakowaniu produktu oznacza jego zgodność z wymaganiami unijnego rozporządzenia dotyczącego rolnictwa ekologicznego.

Oprócz zamieszczenia samego logo ważne jest też prawidłowe oznakowanie produktu. Etykieta powinna zawierać, oprócz unijnego logo produkcji ekologicznej, także numer jednostki certyfikującej oraz miejsce produkcji nieprzetworzonych produktów rolniczych. Na opakowaniu powinien znajdować się również numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej nadzorującej producenta ekologicznego. Jednostki certyfikujące z Polski używają numerów o formatach: PL-EKO-numer. Każda z jednostek certyfikujących w Polsce jest zobowiązana do umieszczenia na swojej stronie internetowej wykazu wydanych certyfikatów. Można zatem łatwo sprawdzić na stronach internetowych tych jednostek, czy kupowane produkty posiadają ważny certyfikat.

Liczba podmiotów objętych systemem kontroli rolnictwa ekologicznego w 2020 r. wyniosła 20 274 i wzrosła wobec 2019 r. kiedy było ich 20 144. Zanotowano także wzrost liczby podmiotów przygotowujących produkty ekologiczne (z 1022 w 2019 r. do 1104 w 2020 r.). Na uwagę zasługuje także znaczny wzrost liczby dostawców kwalifikowanego materiału siewnego i wegetatywnego materiału rozmnożeniowego (ze 144 do 250) oraz producentów akwakultury (z 6 do 11).

Istotną rolę w rozwoju rolnictwa ekologicznego odgrywają również działania promocyjne i edukacyjne. Do najważniejszych należy program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne?“, skierowany do przedszkoli. Realizowany jest przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi we współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym. Program został rozpoczęty pilotażem w 2020 r. Przystąpiły do niego 1753 pla-

cówki przedszkolne. W inicjatywie uczestniczyło ponad 52 tys. dzieci w wieku 5–6 lat, jak również ok. 30,4 tys. rodziców i opiekunów.

Rozpoczęto również szereg kampanii informacyjno-edukacyjnych, mających na celu przybliżenie społeczeństwu tematyki rolnictwa ekologicznego oraz gospodarki żywnościowej. Jest kampania „Kupuj Świadomie PRODUKT EKOLOGICZNY” oraz skierowana do rolników i producentów kampania informacyjno-edukacyjna dotycząca systemu rolnictwa ekologicznego w „Magazynie rolniczym”.

Dalszy rozwój produkcji ekologicznej w Polsce jest naszym priorytetowym celem. Mamy świadomość, że produkcja ekologiczna jest znacznie bardziej wymagająca i pracochłonna niż produkcja przemysłowa, nazywana mylnie konwencjonalną. Dlatego też, aby wspomóc jej rozwój, prowadzony jest szereg działań wspierających producentów ekologicznych, które zostały wskazane w Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021–2027. W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne, realizowane są płatności na rzecz rolników prowadzących produkcję ekologiczną lub też dopiero przedstawiających swoją produkcję na metody ekologiczne. Płatności ekologiczne, które rolnik może otrzymać w ramach tego działania, pomagają zrekompensować dochód utracony ze względu na mniejszą wydajność i wyższe koszty związane z prowadzeniem produkcji ekologicznej. Płatności mogą być przyznane do upraw rolniczych, upraw warzywnych, upraw zielarskich, upraw jagodowych, podstawowych upraw sadowniczych, ekstensywnych upraw sadowniczych, upraw paszowych na gruntach ornych oraz trwałych użytków zielonych.

Od 2021 r. zostały podniesione, średnio o 27%, stawki płatności dla rolników realizujących zobowiązania w ramach działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020. Funkcjonuje również system dotacji badań na rzecz rolnictwa ekologicznego. Badania te nakierowane są na opracowywanie ważnych dla sektora produkcji ekologicznej rozwiązań, a także pozwalają na identyfikację barier w jego rozwoju, co umożliwia podejmowanie odpowiednich działań zaradczych. W ramach badań przygotowywane i corocznie aktualizowane są metodyki produkcji ekologicznej.

Należy pamiętać, że 1 stycznia 2022 r. wchodzi w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 (Dz. Urz. UE L 150 z 14.6.2018 r.). Oznacza to, że sektor produkcji ekologicznej w Polsce i pozostałych państwach członkowskich zostanie objęty nowymi ramami prawnymi.

WIĘCEJ ZIEMI DLA ROLNIKÓW

W lipcu 2021 r. zakończył się pierwszy etap prac nad projektem strategicznym „Więcej ziemi dla rolników”, będącym elementem rządowego programu „Polski Ład”¹. W ramach powyższej inicjatywy zainteresowani mogą korzystać z przeglądarki nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, centralnego systemu informatycznego katalogującego Zasób WRSP – powiedział Zastępca Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Michał Wiśniewski.

PRZEGLĄDARKA NIERUCHOMOŚCI ZASOBU WRSP

W Zasobie WRSP znajduje się około 600 tys. działek o powierzchni 1,36 mln ha, którymi zarządza KOWR. W przeglądarce zaprezentowano wszystkie pojedyncze działki, dzięki czemu po raz pierwszy rolnicy mają możliwość bezpośredniego wglądu w informację o każdej działce w bazie nieruchomości Zasobu WRSP i zidentyfikowania jej pod względem: położenia, powierzchni, własności lub współwłasności KOWR oraz formy rozdysponowania. Katalog pozwala szybciej zidentyfikować ziemię do udostępnienia dla rolników, gdyż można wyodrębnić grunty do rozdysponowania, które mogą być przeznaczone przede wszystkim do dzierżawy lub zakupu przez rolników. Osoby zainteresowane konkretnymi działkami mogą uzyskać o nich dodatkowe informacje po-

Kolejnym etapem będzie uruchomienie nowej funkcjonalności, tj. prezentacja graficzna na własnej platformie geolokalizacyjnej i/lub w oparciu o integrację z narzędziami stosowanymi na geoportalu. Przeglądarka nieruchomości Zasobu WRSP to również jeden z etapów w ramach inicjatywy strategicznej MRiRW „Okienko dla rolnika”.

#	OT KOWR	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	OBREB	DZIAŁKA	POWIERZCHNIA	WŁASNOŚĆ / WSPÓŁWŁASNOŚĆ	FORMA ROZDYSPONOWANIA	
1	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	972	1.08	Własność	do rozdysponowania	WIĘCEJ
2	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	5/3	21.114	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ
3	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	5/2	0.498	Własność	do rozdysponowania	WIĘCEJ
4	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	5/1	0.269	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ
5	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	39/2	5.04	Własność	wydzierżawiona	WIĘCEJ
6	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	370/3	4.96	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ
7	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	370/2	3.971	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ
8	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	33/4	10.554	Własność	wydzierżawiona	WIĘCEJ
9	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	33/1	1.747	Własność	do rozdysponowania	WIĘCEJ
10	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	3	9.729	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ
11	WROCLAW	dolnośląskie	świdnicki	Zarów	Zarów	29/2	9.213	Własność	zagospodarowana w innych formach	WIĘCEJ

Przeglądarka nieruchomości Zasobu WRSP na platformie eRolnik (wg stanu na 13.08.2021 r.)

¹ „Polski Ład” to program rządu RP, stanowiący kompleksową strategię przezwyciężenia skutków pandemii COVID-19. Zostały w nim przedstawione propozycje dotyczące wielu dziedzin życia społecznego i gospodarczego. Program „Polski Ład” składa się z 10 obszarów i przewiduje działania i inwestycje m.in. w rolnictwie, służbie zdrowia, energetyce, a także na rzecz rodzin.

przez bezpośredni kontakt z oddziałem terenowym KOWR, gdyż do przeglądarki dodano funkcjonalność, która umożliwia pobranie danych kontaktowych do właściwego dla wskazanej działki OT KOWR.

Przeglądarka KOWR zawiera informację o gruntach Zasobu WRSP, ale nie stanowi oferty zawarcia jakiejkolwiek umowy, wejścia w jakikolwiek stosunek prawny, jak również oferty w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Aktualne informacje dotyczące gruntów przeznaczonych do zagospodarowania są zamieszczane w formie wykazów i ogłoszeń o przetargach oraz znajdują się m.in. na stronie internetowej KOWR pod adresem www.kowr.gov.pl.

SYSTEM INFORMATYCZNY/PLATFORMA EROLNIK

KOWR aktualizuje oraz dostosowuje do zmieniających się przepisów prawa narzędzia wspomagające wykonywanie bieżących zadań oraz kontynuuje prace związane z optymalizacją systemów i infrastruktury. Jednym z takich narzędzi jest platforma usług eRolnik dostępna pod adresem <https://erolnik.gov.pl>.

Platforma eRolnik jest rozwiązaniem, które upraszcza załatwianie spraw urzędowych, zapewnia miejsce wspólnej komunikacji wszystkim zainteresowanym grupom odbiorców związanym z sektorem rolno-spożywczym i oferuje funkcjonalności, których do tej pory brakowało. Platforma, oprócz przeglądarki nieruchomości Zasobu WRSP, umożliwia składanie elektronicznych wniosków do KOWR w ramach mechanizmów obsługi handlu zagranicznego z krajami pozaunijnymi oraz na rynku tytoniu, wina i mleka, formularzy dotyczących mechanizmu funduszy promocji, a także publikowanie ogłoszeń o sprzedaży nieruchomości rolnych na rynku prywatnym i odpowiedzi na te ogłoszenia składane przez potencjalnych nabywców, zgodnie z art. 2a ust. 4a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

WDRAŻANIE INNOWACYJNOŚCI I INFORMATYZACJI W ROLNICTWIE I PRZEMYSŁE SPOŻYWCZYM

Realizacja polityki państwa w ww. zakresie, oprócz wspomnianego programu rządowego „Polski Ład”, jest jednym z priorytetowych zadań ujętych w „Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” – SOR. W SOR wskazane zostały projekty priorytetowe stanowiące strategiczne zadania państwa.

Z kolei w „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” (SZRWiR 2030), która jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa, zostały zaprezentowane cele, kierunki in-

terwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie 2030 r. także dla rozwoju innowacji i cyfryzacji w sektorze rolno-spożywczym.

Należy zaznaczyć, że również przekrojowym celem wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej po 2023 r. jest wspieranie wiedzy, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Nowa wspólna polityka rolna do 2027 r. będzie dążyć do realizacji 9 celów szczegółowych (w tym: 3 celów gospodarczych, 3 środowiskowych i 3 społecznych), ale szczególna uwaga zwrócona jest na zwiększanie konkurencyjności i zorientowania na rynek oraz większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację.

Michał Wiśniewski

Zastępca Dyrektora Generalnego
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

**POLSKI
ŁAD**

SUKCESY KONI

ZE STADNIN KOWR

Rok 2020 był trudny dla hodowli koni. Z powodu pandemii COVID-19 odwołano wiele wystaw/czempionatów hodowlanych i imprez jeździeckich, zarówno o zasięgu krajowym, jak i międzynarodowym. Tym bardziej cieszą wyniki uzyskane przez konie wyhodowane w spółkach nadzorowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Mimo znaczącego ograniczenia liczby czempionatów **konie arabskie czystej krwi (oo)** będące własnością spółek KOWR startowały w pokazach w kraju i za granicą. Największym sukcesem naszych koni zakończyły się Mistrzostwa Europy w Pradze. Konie hodowli **Stadniny Koni Michałów** uzyskały 4 tytuły, dzięki czemu została ona uznana za Najlepszego Hodowcę Europy:

- **Ferrum oo** gn., ur. 2019 (Morion – Ferrmaria/El Omari) – Czempion Europy Ogierów Rocznych,
- **Ptolemeusz oo** siwy, ur. 2018 (Złoty Medal – Parmana/Al Maraam) – I Wicczempion Europy Ogierów Młodszych,
- **Kabsztao oo** siwy, ur. 2006 (Poganin – Kwestura/Monogram) – I Wicczempion Europy Ogierów Starszych,
- **Emandorissa oo** siwa, ur. 2012 (Abha Qatar – Emanda/Echah) – I Wicczempionka Europy Klaczy Starszych.

Wychowankowie **Stadniny Koni Janów Podlaski** wywalczyli dwa tytuły:

- **Barok oo** siwy, ur. 2011 (Om El Belissimo – Baida/Balon) – Czempion Europy Ogierów Starszych,
- **Brodnica oo** gn., ur. 2019 (Pogrom – Bambina/Kahil Al Shaqab) – II Wicczempionka Europy Klaczy Rocznych.

Sukcesem zakończyła się **Aukcja Pride of Poland** w Janowie Podlaskim, głównie dzięki sprzedaży klaczy **Perfinka oo** siwa, ur. 2011 (Esparto – Perfirka/Gazal Al Shaqab) hod. **Stadniny Koni Białka**, będącej częścią Małopolskiej Hodowli Roślin. Uzyskana za tę klacz cena 5 733 125 zł (1,250 mln euro) jest jedną z najwyższych w historii janowskich aukcji. W rankingu hodowców pod względem wygranej sumy na torach wyścigowych w 2020 r., wg Biuletynu Polskiego Klubu Wyścigów Konnych, na V miejscu wśród 118 hodowców koni arabskich uplasowała się SK Janów Podlaski, a na VI miejscu SK Michałów. Suma wygranych przez konie wyhodowane w 3 spółkach KOWR wyniosła ogółem 302 730 zł. Niestety rywalizacja koni arabskich czystej krwi rodzimej hodowli z końmi hodowli zagranicznej i krajowej z typowo wyścigowych linii jest coraz trudniejsza. Jedynie ogier **Echaron** siwy, ur. 2017

(Ontario HF – Echara/Wiliam) hod. **SK Michałów** wygrał pozagrupową nagrodę Sambora kat. A.

Konie **pełnej krwi angielskiej (xx)** hodowane są w dwóch stadninach koni nadzorowanych przez KOWR – Krasne i Iwno, do której włączono w 2015 r. Stadninę Koni Golejewko. W rankingu hodowców, pod względem wygranej sumy na torach wyścigowych w 2020 r., wg Biuletynu Polskiego Klubu Wyścigów Konnych, I miejsce na 371 hodowców zajęła **SK Krasne**, a VIII – **SK Iwno**. Oddzielnie w rankingu sklasyfikowano konie hodowli SK Golejewko (XXII). Gdyby zsumować wyniki tych dwóch stadnin, wtedy awansowałyby one na II miejsce w rankingu. Świadczy to m.in. o tym, że stadniny koni KOWR zaliczają się w dalszym ciągu do największych uczestników wyścigów konnych w kraju. Suma wygranych

Klacz Perfinka oo – Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o.o./Stadnina Koni Białka, fot. Ewa Imielska-Hebda

Ogier Sonet śl – Ośrodek Hodowli Zarodowej Kamieniec Ząbkowicki Sp. z o.o./Stado Ogierów Książ, fot. Sarka Veinhauerova

przez konie wyhodowane w 2 spółkach KOWR wyniosła ogółem 467 605 zł. Niestety zabrakło dobrych wyników koni w gonitwach pozagrupowych kat. A lub B. Jest to efekt coraz większej dominacji w wyścigach koni hodowli zagranicznej. Pewną nadzieję na odwrócenie tego trendu dają ostatnie transfery reproduktorów pełnej krwi angielskiej do hodowli krajowej. Stado Ogierów w Łącku zakupiło irlandzkiej hodowli ogiera **Yucatan xx** gn., ur. 2014 (Galileo – Six Perfections/Celtic Swing), po bardzo dobrej karierze wyścigowej w Irlandii, Wielkiej Brytanii i Australii. SK Krasne wydzierżawiła z Czech, również irlandzkiej hodowli, ogiera **Va Bank xx** gn., ur. 2012 (Archipenko – Vinales/Dilshaan). Jest to dobrze znany bywalcom wyścigów w Polsce Koń Trójkoronowany i Koń Roku 2015, również z bardzo dobrą karierą wyścigową we Włoszech i Niemczech.

Spośród spółek KOWR hodujących konie ras półkrwi niewątpliwie największym sukcesem może poszczycić się **Stado Ogierów Książ** będące częścią Ośrodka Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim. Powożący Bartłomiej Kwiatek po raz kolejny odniósł wielki sukces na arenie międzynarodowej, zdobywając brązowy medal indywidualnie i w drużynie w czasie Mistrzostw Świata w powożeniu zaprzęgami jednokonnymi we Francji (Pau). Powoził ogierem **rasy śląskiej (śl) Sonet** gn., ur. 2008 (Dastin xx – Sorbona/Bojkot).

Konie innych ras półkrwi hodowli stadnin KOWR, czyli **małopolskie (m)**, **wielkopolskie (wlkp)** i **polski koń sportowy (sp)**, również odnosiły sukcesy na arenie międzynarodowej.

W rankingu hodowców koni startujących w konkurencji skoki przez przeszkody, opublikowanym przez Światową Federację Hodowli Koni Sportowych (WBFSH), obejmującym starty w zawodach międzynarodowych w okresie 30 września

2019 r. – 30 września 2020 r., znalazły się 22 konie z polskimi paszportami, w tym 4 hodowli stadnin koni KOWR (Prudnik, Nowielice, Racot).

Najwięcej punktów w rankingu spośród koni hodowli spółek KOWR uzyskały: wałach **Winchester sp** gn., ur. 2007 (Qulester – Winona/Nobody), hod. **SK Prudnik** oraz ogier **Farmer sp** c.gn., ur. 2008 (Rovetto – Feola/Lavendel), hod. **SK Nowielice**.

W rankingu WBFSH obejmującym hodowców koni startujących w konkurencji WKKW, w tym samym jw. okresie, sklasyfikowano 64 konie z polskimi paszportami, w tym 15 hodowli stadnin KOWR (Racot, Rzeczna, Walewice, Nowielice, Prudnik, Iwno, Janów Podlaski). Najwięcej punktów w tym rankingu spośród koni hodowli spółek KOWR zdobyły:

1. wałach **Rosveel T sp** gn., ur. 2013 (Bolshoi – Rosita/Reval), hod. **SK Racot**,
2. wałach **Jard sp** gn., ur. 2010 (Czuwaj – Jucznia/Chef Supreme xx), hod. **SK Rzeczna**, który startując pod Janem Kamińskim, zdobył kwalifikację do Igrzysk Olimpijskich w Tokio,
3. wałach **Jard m** sk.gn., ur. 2012 (Huzar – Julita/Divisor xx), hod. **SK Walewice**.

Wysoką jakość koni skokowych wyhodowanych w stadninach KOWR potwierdził także ranking największych polskich hodowców koni skokowych opublikowany przez międzynarodową bazę rodowodową koni sportowych „Hippomundo”, obejmujący okres od 15 marca 2020 r. do 15 marca 2021 r. Ranking powstał na podstawie liczby startujących koni w sporcie międzynarodowym i ujęto w nim łącznie 141 polskich hodowców. Najwyżej ze spółek KOWR, na III miejscu, sklasyfikowano w tym rankingu SK Nowielice z 13 startującymi końmi. Na miejscach V (7 koni) i VI (5 koni) uplasowały się odpowiednio SK Racot oraz SK Prudnik.

Jeżeli chodzi o sukcesy koni ras półkrwi ze stadnin KOWR na arenie krajowej, warto podkreślić bardzo dobre wyniki osiągnięte w czasie Mistrzostw Polski Młodych Koni w Strzegomiu. Wzorem lat ubiegłych w jednym czasie i w jednym miejscu współzawodniczyli ze sobą jeźdźcy i konie w 3 dyscyplinach olimpijskich: ujeżdżeniu, skokach przez przeszkody i Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego (WKKW). Wśród 199 wyłonionych w drodze kwalifikacji koni, startujących w trzech dyscyplinach i 3 kategoriach wiekowych (skoki przez przeszkody – 4 kategorie), znalazły się 22 konie hodowli stadnin KOWR. Wywalczyły one aż 11 z przyznanych ogółem 30 medali, w tym:

- SK Prudnik – 1 złoty, 1 srebrny, 1 brązowy,
- SK Janów Podlaski – 1 złoty, 1 brązowy,
- SK Walewice – 1 złoty,
- SK Nowielice – 2 brązowe,
- SK Pępowo – 1 srebrny,
- SO Starogard Gd./SK Rzecznica – 1 srebrny,
- SK Racot – 1 brązowy.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, dostrzegając dużą rangę selekcyjną tego wydarzenia w hodowli koni sportowych, od kilku lat aktywnie wspiera jego organizację.

Pomimo pandemii COVID-19 w ostatnim roku można zaobserwować tendencję wzrostową średnich cen sprzedaży koni ras półkrwi przez spółki KOWR. Jest to efekt m.in. coraz lepszych wyników uzyskiwanych w sporcie jeździeckim. Przykładem może być sprzedaż ogiera **Wimster** gn., ur. 2016 (Qulester – Wimella/Imequyl), hod. **SK Prudnik**, który zdobył tytuł I Wicemistrza Polski Młodych Koni w skokach przez przeszkody.

Na rynku koni hodowlanych najliczniej reprezentowanej w Polsce rasy **polski koń zimnokrwisty (z)** nie słabnie pozycja SK Nowe Jankowice, która przedstawiła w 2020 r. i zakwalifikowała do użycia w hodowli 14 ogierów. Dobra marka przekłada się również na coraz wyższe ceny materiału hodowlanego oferowanego w czasie publicznych przetargów. Niestety z powodu pandemicznych ograniczeń nie udało się zor-

ganizować w Stadzie Ogierów w Kętrzynie, będącym częścią spółki, Ogólnopolskich Młodzieżowych Czempionatów koni ras polski koń zimnokrwisty i arden polski. Są to najważniejsze imprezy, wyznaczające trendy hodowlane w tych rasach.

Ogier Wimster sp – Stadnina Koni Prudnik Sp. z o.o., fot. Anna Wilk

W zasobach KOWR znajdują się również 4 spółki realizujące program hodowli zachowawczej prymitywnych ras **konia huculskiego (hc)** i **konika polskiego (kn)**. Niestety, podobnie jak inne spółki, również i te musiały ograniczyć w ub. roku aktywność związaną z promocją oraz udziałem koni w wystawach i pokazach hodowlanych.

Podsumowując, należy podkreślić, że stadniny koni nadzorowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa niezmiennie odgrywają znaczącą rolę w krajowej hodowli. Wysoka jakość hodowlana koni oraz promocja na wystawach i zawodach jeździeckich, przekładają się na sukces sprzedaży. Konie posiadające potencjał sportowy, właściwie przygotowane do startów w zawodach, są chętnie kupowane i osiągają znacznie wyższe ceny, co w 2020 r. uwidoczniło się w sprzedaży koni z takich stadnin jak Prudnik, Dobrzyniewo, Racot czy Książ.

Andrzej Stasiowski

Wydział Hodowli

Departament Nadzoru nad Spółkami KOWR

Z OSTATNIEJ CHWILI

XVIII Narodowy Pokaz Koni Arabskich Czystej Krwi – Janów Podlaski, 13–15 sierpnia 2021 r.

Międzynarodowa komisja oceniła ogółem 116 koni w 5 klasach ogierów i w 6 klasach klaczy. Stadniny nadzorowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa – SK Białka, SK Janów Podlaski, SK Michałów – przedstawiły do oceny 61 koni.

Na przyznane ogółem 3 czempionaty klaczy i 3 czempionaty ogierów konie wyhodowane w stadninach KOWR wywalczyły 3 czempionaty:

Ferrum sk. gn., ur. 2019 (Morion – Ferrmaria/El Omari) hod.

SK Michałów – **Czempion Polski Ogierów Młodszych**

Palanga siwa, ur. 2002 (Ekstern – Panika/Eukaliptus) hod.

SK Michałów – **Czempionka Polski Klaczy Starszych**

Paris siwy, ur. 2014 (Kahil Al Shaqab – Palmeta/Ecaho) hod.

SK Janów Podlaski – **Czempion Polski Ogierów Starszych**

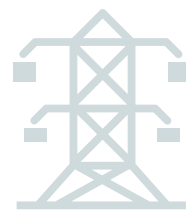
Wśród czempionów tytuł **Najlepszego Konia Pokazu** (Best in Show) jednogłośnie zdobyła klacz **Palanga**.

Pokaz pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zorganizował Polski Klub Wyścigów Konnych dzięki wsparciu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE

– ROZWIĄZANIE SZYTE

NA MIARĘ WSI

Rozwój energetyki rozproszonej, opartej na odnawialnych źródłach energii, a także racjonalne wykorzystywanie lokalnie dostępnych zasobów to jedno z podstawowych komponentów zrównoważonego rozwoju.

Takie rozwiązania przynoszą wymierne korzyści ekologiczne, gospodarcze oraz społeczne (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego państwa czy stworzenie nowych miejsc pracy), a także pozwalają na realizację nowych wyzwań stawianych przed polskim sektorem energetycznym.

Szczególnego uzasadnienia potrzeby rozwoju energetyki rozproszonej należy doszukiwać się w kontekście obszarów wiejskich, gdzie z jednej strony występuje największy potencjał surowcowy, z drugiej zaś tereny te zmagają się z ubóstwem energetycznym, objawiającym się m.in. problemami z zapewnieniem ciągłości dostaw energii. Warto przy tym podkreślić, że obszary wiejskie w Polsce zajmują niemal 90% powierzchni naszego kraju, a zamieszkuje je prawie 40% społeczeństwa.

Jedną z propozycji, która może doprowadzić do większego zainteresowania rozwojem energetyki odnawialnej na obszarach wiejskich, jest możliwość tworzenia spółdzielni energetycznych. Powyższe rozwiązanie umożliwia udział odbiorców końcowych zarówno w produkcji energii, jak i efektywnym jej wykorzystaniu, a także rozłożenie kosztów inwestycyjnych na większą liczbę podmiotów. W efekcie możliwe jest wybudowanie wydajniejszych instalacji, zaopatrujących w energię większą liczbę odbiorców.

Spółdzielnia energetyczna stanowi szczególny rodzaj spółdzielni. Jej funkcjonowanie zostało ure-

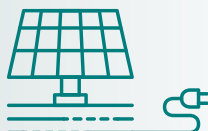
gulowane przepisami ustawy – Prawo spółdzielcze lub ustawy o spółdzielniach rolników. Stanowi dobrowolne zrzeszenie zarówno osób fizycznych jak i prawnych, a do jej powstania wymagane jest uchwalenie statutu przez jej założycieli (10 osób – w przypadku osób fizycznych albo spółdzielni rolników, lub 3 osób – w przypadku osób prawnych), a następnie złożenie stosownego wniosku do Krajowego Rejestru Sądowego. Z chwilą dokonania rejestracji w KRS spółdzielnia nabywa osobowość prawną i staje się przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów prawa. Przedmiotem działalności spółdzielni energetycznej może być wytwarzanie energii elektrycznej lub biogazu, lub ciepła w instalacjach odnawialnego źródła energii i równoważenie zapotrzebowania ww. energii wyłącznie na potrzeby własne spółdzielni i jej członków. Warunkiem jest, aby spółdzielnia i jej członkowie

Spółdzielnie energetyczne na obszarach wiejskich

ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA
ENERGETYCZNEGO REGIONU

UNIEZALEŻNIENIE SIĘ
OD ZEWNĘTRZNYCH
DOSTAWCÓW ENERGII

POPRAWA JAKOŚCI
ŚRODOWISKA NATURALNEGO

POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI
I ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ
OBSZARÓW WIEJSKICH

TWORZENIE MIEJSC PRACY
I KREOWANIE NOWYCH USŁUG
NA POZIOMIE LOKALNYM

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA
I SYTUACJI FINANSOWEJ
ROLNIKÓW I ICH RODZIN

byli przyłączeni do zdefiniowanej obszarowo sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej o napięciu znamionowym 110 kV lub sieci dystrybucyjnej gazowej, lub sieci ciepłowniczej.

Spółdzielnia energetyczna może zrzeszać nie więcej niż 1000 członków, przy czym prawa wynikające z członkostwa w spółdzielni są dla wszystkich członków takie same, niezależnie od posiadanej liczby udziałów. Ponadto spółdzielnia może prowadzić swoją działalność wyłącznie na obszarze gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej albo na obszarze skupiającym trzy tego rodzaju gminy bezpośrednio sąsiadujące ze sobą. Dodatkowo obszar działalności spółdzielni energetycznej został zawężony do obszaru jednego operatora sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, gazowej lub sieci ciepłowniczej, do której przyłączona jest spółdzielnia energetyczna i jej członkowie.

W przepisach regulujących działalność spółdzielni energetycznych wskazano, że spółdzielnia działająca w zakresie wytwarzania energii elektrycznej powinna zagwarantować, aby łączna zainstalowana moc wszystkich instalacji odnawialnych źródeł energii umożliwiła pokrycie w ciągu roku nie mniej niż 70% potrzeb własnych spółdzielni i jej członków, przy czym moc zainstalowana ww. instalacji nie powinna przekroczyć 10 MW. W przypadku ciepła – łączna moc wszystkich instalacji nie powinna przekroczyć 30 MW, a biogazu – roczna wydajność instalacji nie powinna przekroczyć 40 mln m³.

Jak wspomniano powyżej, celem działalności spółdzielni energetycznych jest wytwarzanie energii, która ma zaspokoić zapotrzebowanie energetyczne spółdzielni i jej członków. Ograniczenie zakresu terytorialnego oraz określenie podstawowych warunków dla spółdzielni umożliwia partycypowanie lokalnej społeczności w rozwoju energetyki odnawialnej. W związku z tym, spółdzielnia energetyczna może stać się lokalnym dostawcą energii, co z kolei może wpłynąć na ograniczenie problemów z dostawami energii na obszarach wiejskich, a także obniżenie kosztów związanych z dostawą i zużyciem energii. Warto wspomnieć, że spółdzielnia energetyczna, która wytwarza energię elektryczną, może skorzystać z preferencyjnego systemu rozliczeń energii (systemu opustów). Oznacza to, że przedsiębiorstwo obrotu energią elektryczną, pełniące funkcję sprzedawcy zobowiązanego, będzie dokonywać rozliczeń nadwyżek wytworzonej energii elektrycznej wprowadzonej do sieci elektroenergetycznej wobec ilości energii elektrycznej pobranej z tej sieci w celu jej zużycia na potrzeby własne spółdzielni i jej członków, skorygowaną współczynnikiem ilościowym 1 do 0,6. Istotną korzyścią dla członków spółdzielni jest również możliwość korzystania ze zwolnienia z opłaty dystrybucyjnej zmiennej i części opłat stałych oraz opłaty rozliczeniowej. Dodatkowo

spółdzielnia nie ma obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia oraz podlega zwolnieniu od podatku akcyzowego, w przypadku gdy łączna moc zainstalowana energii elektrycznej wszystkich instalacji odnawialnego źródła energii nie przekracza 1 MW.

Jednocześnie należy podkreślić, że spółdzielnia energetyczna może podjąć działalność w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub biogazu, lub ciepła w instalacjach odnawialnego źródła energii dopiero po zamieszczeniu jej danych w wykazie spółdzielni energetycznych, prowadzonym przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. W tym celu wymagane jest złożenie w KOWR stosownego wniosku oraz dołączenie do niego załączników, tj. statutu spółdzielni oraz oświadczenia o spełnieniu warunków wymaganych do prowadzenia działalności w powyższym zakresie. Szczegółowe informacje dotyczące ww. zatwierdzenia oraz niezbędne wzory formularzy zostały udostępnione na stronie internetowej KOWR w zakładce OZE – Spółdzielnie energetyczne.

W celu rozwoju spółdzielni energetycznych na obszarach wiejskich Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zainicjowało realizację projektu pt. „Rozwój obszarów wiejskich poprzez odnawialne źródła energii – Renew(able) your Region – RENALDO”, który polega na udzieleniu wsparcia eksperckiego wybranym 6 gminom z województwa podlaskiego oraz kujawsko-pomorskiego w przygotowaniu uruchomienia pilotażowych spółdzielni energetycznych na tych terenach. Realizacja

powyższego projektu jest finansowana ze środków Unii Europejskiej oraz niemieckiego federalnego Ministerstwa Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Jądrowego. Według przyjętego harmonogramu projekt ma być realizowany przez ok. 2,5 roku i zakłada w szczególności przeprowadzenie analizy zasobów i potrzeb energetycznych danej gminy oraz dobór instalacji OZE przynoszących jak najwięcej korzyści dla lokalnych społeczności, przygotowanie dokumentacyjne do założenia spółdzielni energetycznych, opracowanie poradnika dotyczącego zakładania spółdzielni energetycznych, a także organizowanie warsztatów i konferencji mających na celu wymianę informacji i doświadczeń z realizacji projektu.

Również KOWR, w ramach ustawowych kompetencji, prowadzi działania promujące zakładanie i funkcjonowanie spółdzielni energetycznych na obszarach wiejskich. W 2021 r. zaplanował przeprowadzenie 16 szkoleń (w formie webinarium) dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, których podstawowym założeniem jest przedstawienie korzyści dla gminy i jej mieszkańców wynikających z takiego rozwiązania. W kolejnych latach KOWR planuje kontynuowanie ww. kampanii promocyjnej poprzez prowadzenie szkoleń, które zostaną skierowane do wszystkich podmiotów zainteresowanych założeniem spółdzielni energetycznej.

Joanna Stasiak-Panek

Główny Specjalista
Wydział Odnawialnych Źródeł Energii
Departament Innowacji KOWR

RESTRUKTURYZACJA ZADŁUŻENIA PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA ROLNE

W celu rozwiązania problemu zadłużenia gospodarstw rolnych w Polsce przewidziano cztery formy pomocy, w tym przejście przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej pod warunkiem przeniesienia własności całości albo części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa.

Od lutego 2019 r. o przejście długu mogą ubiegać się **podmioty prowadzące gospodarstwo rolne, które nie znajdują się w stanie likwidacji lub upadłości lub wobec których nie toczy się postępowanie restrukturyzacyjne.**

WARUNKI PRZEJĘCIA DŁUGU

KOWR może przejąć dług podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne jedynie w wypadku, gdy przedmiotem przejścia jest **dług o charakterze pieniężnym powstały**

w związku z prowadzeniem działalności rolniczej, a jego wysokość nie przekracza wartości nieruchomości, pomniejszonej o wysokości sumy hipoteki ustanowionej na tej nieruchomości. Przejście długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne przez KOWR odbywa się w drodze umowy:

- 1) **za zgodą wszystkich wierzycieli na przejście długu** oraz
- 2) **pod warunkiem przeniesienia przez ten podmiot na rzecz Skarbu Państwa własności całości lub części nieruchomości rolnej** wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez ten podmiot.

Wnioski o przejście długu są przyjmowane i rozpatrywane do wyczerpania limitu wydatków z budżetu państwa na ten cel.

TRYB POSTĘPOWANIA O PRZEJĘCIE DŁUGU

Postępowanie o przejście długu przez KOWR odbywa się **na wniosek podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne.** Podmiot prowadzący gospodarstwo rolne zobowiązany jest do **ujawnienia we wniosku wszystkich długów powstałych w związku z prowadzeniem działalności rolniczej.** Wniosek o przejście długu jest składany w OT KOWR, w którego zasięgu terytorialnym jest położona nieruchomość rolna, której własność ma zostać przeniesiona na rzecz Skarbu Państwa. W przypadku położenia nieruchomości rolnej na

terenie podlegającym pod właściwość terytorialną kilku OT KOWR, wnioski (wraz z odpowiednimi załącznikami) należy złożyć do oddziału, na którego obszarze znajduje się największa część powierzchni nieruchomości.

Łączny okres od złożenia wniosku do podpisania umowy o przejęciu długu nie może przekroczyć 60 dni. O sposobie rozpatrzenia wniosku OT KOWR pisemnie informuje podmiot prowadzący gospodarstwo rolne.

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku OT KOWR **wzywa podmiot prowadzący gospodarstwo rolne do zawarcia umowy przejęcia długu**, w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. W imieniu KOWR umowę o przejęciu długu zawiera dyrektor OT KOWR na podstawie stosownego pełnomocnictwa Dyrektora Generalnego KOWR. W terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy o przejęciu długu podmiot prowadzący gospodarstwo rolne składa w OT KOWR, w którym złożył wniosek o przejęcie długu, **zgodę wierzycieli na przejęcie długu**.

PRZENIESIENIE WŁASNOŚCI I PRZEJĘCIE NIERUCHOMOŚCI

W terminie 30 dni od złożenia zgody wszystkich wierzycieli na przejęcie długu pomiędzy KOWR a podmiotem prowadzącym gospodarstwo rolne **zawierana jest umowa przenosząca własność nieruchomości rolnej** określonej w umowie o przejęciu długu na rzecz Skarbu Państwa. W imieniu KOWR umowę o przejęciu długu zawiera dyrektor OT KOWR działający na podstawie pełnomocnictwa Dyrektora Generalnego KOWR. Umowa zawierana jest **w formie aktu notarialnego** pod rygorem nieważności.

Przejęcie nieruchomości do Zasobu WRSP następuje na podstawie **protokołu zdawczo-odbiorczego nieruchomości**, wraz ze szczegółowym opisem poszczególnych składników majątku związanego z tą nieruchomością.

Jeżeli ze wstępnych deklaracji dotychczasowego właściciela wynika, że jest on zainteresowany dzierżawą nieruchomości, OT KOWR powinien **wszcząć procedurę jej wydzierżawienia** w takim terminie, aby zakończyć ją najpóźniej w dniu, na który wyznaczony został termin wydania nieruchomości przez dotychczasowego właściciela.

POSTĘPOWANIE Z PRZEJĘTYM DŁUGIEM

Zaspokojenie wierzycieli z tytułu przejęcia długu następuje w wysokości proporcjonalnej do wartości przejętej nieruchomości rolnej. W rozliczeniach nie uwzględnia się wartości podatku od towarów i usług. Zaspokojenie wierzycieli nastę-

puje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu 14 dni od daty zawarcia umowy o przeniesieniu własności nieruchomości.

POSTĘPOWANIE Z PRZEJĘTĄ NIERUCHOMOŚCIĄ

Nieruchomość rolna, której własność została przeniesiona na rzecz Skarbu Państwa, **wchodzi w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i podlega zagospodarowaniu na zasadach obowiązujących dla nieruchomości Zasobu WRSP**.

WYDZIERŻAWIANIE NIERUCHOMOŚCI, KTÓREJ WŁASNOŚĆ ZOSTAŁA PRZENIESIONA NA RZECZ SKARBU PAŃSTWA

Nieruchomość o powierzchni przekraczającej **300 ha** przed ogłoszeniem wykazu **powinna zostać podzielona** w taki sposób, aby w przypadku nieskorzystania przez dotychczasowego właściciela z prawa pierwszeństwa do dzierżawy zapewniona została możliwość kontynuowania procedury wydzierżawiania na rzecz rolników na powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych.

KOWR sporządza **wykaz nieruchomości przeznaczonych do dzierżawy**, który ogłaszany jest przez okres 14 dni przed dniem ogłoszenia przetargu lub planowanym terminem wydzierżawienia w innym trybie niż przetarg.

Od 2019 r. do 31 grudnia 2020 r. KOWR przejął protokolarnie do Zasobu WRSP 197,264 ha. W latach 2019–2020 najwięcej wniosków o przejęcie długu w zamian za przeniesienie własności nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa złożono do OT KOWR w Olsztynie (27 wniosków, 18,6% wszystkich złożonych), a następnie Poznaniu (21 wniosków, 14,5%) oraz Białymstoku i Lublinie (po 20 wniosków, po 13,8%).

W przypadku nieskorzystania przez dotychczasowego właściciela nieruchomości z prawa pierwszeństwa jej dzierżawy KOWR **ogłasza przetarg ograniczony na dzierżawę do rolników indywidualnych. Umowa dzierżawy zawierana jest na okres 20 lat**.

Więcej informacji oraz formularze do pobrania pod adresem: <https://www.kowr.gov.pl/restrukturyzacja-zadluzonych-podmiotow/przejecie-dlugu-zobowiazania>.

Grzegorz Nieszczerewski
Biuro Finansowo-Księgowe KOWR

POLSKI CHLEB – BOGACTWO TRADYCJI I SMAKU

W polskiej tradycji chleb jest symbolem gościnności i otwartości Polaków wobec gości oraz turystów odwiedzających nasz kraj, a polskie wyroby piekarnicze od lat wyróżniają się wysoką jakością i bogatymi walorami smakowymi.

Chleb od dawien dawna jest podstawowym produktem żywnościowym, częścią polskiego dziedzictwa kulturowego i religijnego. Pierwsze wzmianki o polskim chlebie pojawiły się w XIII w. Bardzo istotna jest jego rola podczas ludowych obrzędów, w tym na początku i na końcu żniw, a także w czasie uroczystości rodzinnych, kiedy chleb jest symbolem dostatku i gościnności. W okresie tradycyjnych, corocznych dożynek – święta plonów – w czasie których dziękujemy za ukończone żniwa i prace polowe z nimi związane oraz za trud ponoszony przez rolników, by na polskim stole nie brakowało „chleba powszedniego” – gospodarzowi wręczany jest bochen chleba. Jest to podziękowanie za dobre zbiory zbóż, które zapewniają surowiec aż do kolejnych żniw.

Informacje o gatunkach chleba wypiekanego w Polsce pochodzą z XV–XVI w. W tym okresie podstawowym zbożem do wypieku chleba było żyto, a w mniejszym stopniu pszenica (pszenica orkisz, pszenica zwyczajna). Do wypieku tzw. chleba plackowego wykorzystywano także owies, jęczmień, grykę, proso, zwłaszcza na przednówku, gdy skończyły się

zapasy żyta i pszenicy. Żyto, jako roślina o mniejszych wymaganiach glebowych i uprawowych, było powszechnie uprawianym zbożem. Gatunki chleba wypiekanego z mąki jasnej przeznaczone były dla zamożniejszych warstw społecznych, natomiast ciemny chleb żytni był głównym pożywieniem chłopów i ubogiej ludności miejskiej. W XVI–XVII w. nadal głównym surowcem do wypieku chleba była mąka żytnia, ale z dodatkiem mąki pszennej lub orkiszowej¹. W późniejszym czasie coraz częściej na stole, zwłaszcza zamożnych warstw społecznych, pojawiał się chleb z mąki jasnej. Takie same rodzaje zbóż są wykorzystywane do wypieku pieczywa w czasach nam współczesnych.

Popularyzacja chleba na ziemiach polskich jest ściśle związana z rozwojem piekarstwa. Pierwsze przywileje lokacyjne, w których zawarto prawo wybudowania jatek piekarskich zostały nadane miastu Kraków w XIII i XIV w. Przyjęło się uważać, że wraz z aktami lokacyjnymi zawiązały się cechy piekarskie, które odegrały w czasach nowożytnych istotną rolę w zaopatrywaniu ludności miejskiej w pieczywo. Przez następne stulecia kolejne pokolenia piekarzy pracowały nad zmianą technik produkcji, wyglądu i składu wyrabianego chleba. Szczególnie znaczący rozwój piekarstwa datuje się od połowy XX w., gdy zaczęto wprowadzać całe zmechanizowane linie produkcyjne.

W XXI w. głównymi zbożami chlebowymi są pszenica zwyczajna i żyto, zaś owies, jęczmień i gryka uważane są za zboża niechlebowe i stosowane jako dodatki w produkcji pieczywa. Piekarze chętnie powracają do wykorzystywania starych form pszenicy, w szczególności orkiszu pochodzącego zazwyczaj z upraw ekologicznych. Produkty z orkiszu budzą coraz większe zainteresowanie, zwłaszcza tych konsumentów, którzy poszukują żywności mało przetworzonej i o właściwościach prozdrowotnych. Stosowane są także mąki bezglutenowe, co oznacza, że branża piekarska proponuje zarówno żywność specjalnego przeznaczenia, jak

¹ A. Ceglińska, *Znaczenie pieczywa w codziennym życiu człowieka* [w:] ZNUV, nr 54/2017, s. 30–37.

i żywność funkcjonalną, z uwagi na stosowanie dodatków o działaniu prozdrowotnym, poza typowymi składnikami wykorzystywanymi do produkcji pieczywa. Jako dodatki wzbogacające smak i wartość odżywczą wyrobów piekarniczych stosowane są: otręby, ziarna (np. słonecznika, siemienia lnianego), amarantus, owoce, posypki, miód i zioła. Zalecenia dietetyczne potwierdzają prozdrowotne działanie produktów pełnoziarnistych w codziennej diecie, dlatego coraz bardziej popularne stają się nowe „odmiany” wypieków, w tym chleby o niższym indeksie glikemicznym, będące źródłem białka, bogatobłonnikowe czy bezglutenowe oraz wzbogacone w źródła nienasyconych kwasów tłuszczowych, witaminy, składniki mineralne i przeciwutleniacze².

Krajowa branża piekarnicza posiada bogatą bazę surowcową, ponieważ Polska jest trzecim unijnym producentem zbóż. W 2020 r. w Polsce zbiory zbóż były rekordowe i wyniosły 33,5 mln ton, w tym: pszenicy zebrano 12 mln ton, pszenżyta – 5,2 mln ton, żyta – 3,1 mln ton, jęczmienia – 3,8 mln ton, owsa i mieszanek zbożowych – 5 mln ton, kukurydzy 4,3 mln ton oraz pozostałych zbóż 0,1 mln ton.

Polska jest znaczącym producentem chleba i produktów zbożowych. Wśród produktów wtórnego przetwórstwa zbóż największą grupę stanowi pieczywo świeże, którego w 2020 r. wytworzono blisko 1,4 mln ton. Na drugim miejscu uplasowało się trwałe pieczywo cukiernicze z wolumenem 700 tys. ton. Produkcja makaronów wzrosła do ponad 200 tys. ton.

W ostatnich latach mają miejsce zmiany preferencji i gustów konsumentów w kierunku nabywania produktów naturalnych, prozdrowotnych i ekologicznych, do których zalicza się pieczywo wytwarzane w tradycyjny sposób. Pozytywnym zjawiskiem jest rosnący patriotyzm konsumencki – preferowanie rodzimych wyrobów piekarniczych przy podejmowaniu decyzji zakupowych. Na liście produktów tradycyjnych prowadzonej przez MRiRW³ znajdowało się 367 wyrobów piekarniczych i cukierniczych sporządzanych w różnych regionach kraju z polskich mąk. Z kolei w Rejestrze Produktów Regionalnych i Tradycyjnych Unii Europejskiej producenci zarejestrowali 7 polskich produktów tradycyjnych: andruty kaliskie, rogal świętomarciński, pieriekaczewnik, obwarzanek krakowski, chleb prądnicki, kołocz śląski/kołacz śląski, cebu-

Chleb prądnicki, ChOG

larz lubelski. Chleb prądnicki znajduje się w rejestrze produktów o Chronionym Oznaczeniu Geograficznym KE od 2011 r. Jest to pieczywo na zakwasie z mąki żytniej i pszennej z dodatkiem gotowanych ziemniaków, otrąb żytnich i świeżych drożdży. Chleb z Prądnika odznacza się wyjątkowymi właściwościami konsumpcyjnymi oraz długim okresem przydatności do spożycia.

Przetwory zbożowe powinny stanowić bazę codziennej diety człowieka, obok owoców i warzyw, co przedstawiane jest w piramidach żywieniowych. Spożycie produktów zbożowych w ilości około 300 g na dzień pokrywa zapotrzebowanie człowieka na białko w co najmniej 30%, na witaminy z grupy B – w 40%, zaś na składniki mineralne, takie jak wapń i żelazo, odpowiednio w 25% i 50%⁴.

Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie (będący częścią Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – PIB), zaproponował następujący udział poszczególnych grup pieczywa w całodziennej racji pokarmowej prawidłowo odżywającego się człowieka: 15% – ciemne (razowe) pieczywo pszenne lub żytnie, 20% – jasne pieczywo pszenne oraz 65% – mieszane pieczywo pszenno-żytnie lub jasne pieczywo żytnie⁵. Z zaleceń tych wynika, że należy zwiększyć udział mąki żytniej w produkcji pieczywa w Polsce oraz dążyć do zwiększenia produkcji razowej mąki żytniej, która wytwarzana jest obecnie w niewielkich ilościach, choć ma ona prozdrowotny wpływ na organizm człowieka, z uwagi m.in. na wysoką zawartość błonnika pokarmowego oraz niski indeks glikemiczny⁶.

² J. Rachtań, *Pieczywo a zdrowie – dlaczego warto jeść i jakie wybierać?* [w:] *Pieczywo. Smak, zdrowie, ekonomia*, Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego, Warszawa 2019.

³ Dane MRiRW, odczyt 15.07.2021 r.

⁴ A. Ceglińska, *op. cit.*

⁵ A.M. Klepacka, P. Wasiewska, *Innowacje produktowe a preferencje klientów na przykładzie branży piekarniczej* [w:] „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu” 3/2016, t. 18.

⁶ www.wszechnica-zywieniowa.sggw.pl/Prezentacje/2019.pdf (odczyt – lipiec 2021 r.).

Obwarzanek krakowski, ChOG

Przeciętne miesięczne spożycie pieczywa w gospodarstwach domowych w Polsce w 2020 r. wyniosło 2,75 kg na osobę. Udział pieczywa w konsumpcji produktów zbożowych wyniósł 52%.

Systematycznie rośnie polski eksport pieczywa i wyrobów cukierniczych – produkty te są konkurencyjne na rynku międzynarodowym. Polski przemysł piekarniczy, poza produktami tradycyjnymi, oferuje m.in. pieczywo o przedłużonej trwałości, pieczywo tostowe lub chrupkie, a także specjalnie pakowane półprodukty do pieczenia w domach oraz pieczywo głęboko mrożone przeznaczone dla sektora gastronomicznego.

W sezonie 2020/2021 (do maja 2021 r.) wywóz pieczywa i wyrobów cukierniczych (CN 1905) z Polski osiągnął wartość 1,7 mld euro, o 3% wyższy niż w poprzednim sezonie. W wartości eksportu pieczywa i wyrobów cukierniczych pieczywo stanowiło około 9%. Eksport tych produktów odbywał się przede wszystkim do krajów UE oraz do Rosji. Zaangażowanie i kreatywność polskich piekarzy skutkują ogromną różnorodnością dostępnego pieczywa, które jest cenione w kraju i zagranicą. Szczególnie cenione jest pieczywo pełnoziarniste, chleby pszenne oraz z otrębami.

Należy podkreślać, że do wsparcia krajowego sektora rolno-spożywczego konieczne jest m.in. podejmowanie przez konsumentów odpowiedzialnych decyzji zakupowych. Sytuacja epidemiczna oraz towarzyszący jej lockdown uzmysłowiły nam wszystkim, jak bardzo ważne jest bezpieczeństwo żywnościowe oraz nieprzerwany przepływ towarów w łańcuchu dostaw żywności „od pola do stołu” – zapewniane

głównie przez krajowych producentów rolnych i przemysł spożywczy. Szereg korzyści mogą przynosić krajowym producentom rolnym również działania podejmowane w kierunku dywersyfikacji i rozwijania bezpośrednich kanałów dystrybucji w łańcuchu dostaw żywności, w tym poprzez rolniczy handel detaliczny (RHD). W celu zwiększania popytu na krajowe produkty rolno-spożywcze, w tym przemysłu piekarniczego, KOWR wraz z MRiRW prowadzi aktywne działania promocyjne i informacyjne w kraju, jak i za granicą podczas szeregu międzynarodowych wydarzeń i targów rolno-spożywczych. W ten sposób podejmowane są działania w kierunku zwiększania eksportu oraz umacniania pozycji, rozpoznawalności i konkurencyjności krajowych produktów rolno-spożywczych, a także w celu dalszej dywersyfikacji nowych, perspektywicznych rynków zbytu. Z kolei celem krajowych działań promocyjnych jest z jednej strony edukowanie konsumentów na temat znaczenia wyborów zakupowych oraz pomoc w dotarciu do lokalnych producentów żywności, a z drugiej strony – wsparcie, podnoszenie wiedzy i kompetencji producentów żywności oraz rolników np. w zakresie działań promocyjnych i skutecznego dotarcia do odbiorców krajowych i zagranicznych.

Andruty kaliskie, ChOG

Od tysięcy lat chleb jest jednym z podstawowych produktów żywnościowych. Towarzyszy każdemu z nas przez całe życie. Jak żaden inny pokarm posiada szczególną rangę i status w obyczajach, obrzędach i religii. Chleb jest otaczany najwyższym szacunkiem. Stanowi symbol przetrwania, sytości, braku głodu oraz jest integralną częścią naszej kultury i tradycji.

Marzena Trajer

Dyrektor Biura Analiz i Strategii KOWR

TAJLANDIA – RYNEK WARTY UWAGI

Tajlandia jest drugą co do wielkości gospodarką w ramach Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) i jednym z głównych kierunków turystycznych na świecie. Jest to dynamiczny rynek napędzany przez konsumentów z rosnącymi dochodami rozporządzalnymi oraz licznych turystów. W kraju wzrasta popyt na importowaną żywność i napoje, co stwarza wiele możliwości potencjalnym eksporterom gotowym poważnie zainteresować się tym perspektywnym rynkiem.

Tajlandia, położona w sercu Azji Południowo-Wschodniej z bezpośrednim dostępem do bardzo ruchliwych szlaków żeglugowych na świecie, tworzy naturalny szlak handlowy między krajami ASEAN a Chinami. Nowoczesna infrastruktura Tajlandii ma służyć społeczności biznesowej. W całym kraju budowane są nowe linie i drogi kolei dużych prędkości, co sprawia, że jest to centralnie położony węzeł obsługujący potrzeby finansowe, produkcyjne, turystyczne i usługowe regionu liczącego 650 mln mieszkańców.

Populacja Tajlandii w 2020 r. liczyła 69,8 mln mieszkańców, z czego 39 mln to osoby aktywne zawodowo. Rolnictwo, z 8% udziałem w PKB, w 2020 r. zatrudniało 31,2% aktywnej populacji (Bank Światowy, 2020). Kraj jest największym producentem kuczuku naturalnego na świecie i jednym z czołowych producentów i eksporterów ryżu; produkuje również cukier, maniok, kukurydzę, jutę, bawełnę i tytoń, ważną działalność stanowi także rybołówstwo. Sektor wytwórczy, który w 2020 r. zatrudniał 22,5% ludności aktywnej zawodowo i odpowiadał za 33,4% PKB (Bank Światowy, 2020), jest dobrze rozwinięty i zdyswersyfikowany. Jednak to sektor usług, w tym usługi turystyczne i finansowe odgrywają coraz większą rolę w gospodarce kraju, wytwarzając w 2020 r. 58,6% PKB i zatrudniając 46,3% ludności aktywnej zawodowo (Bank Światowy, 2020).

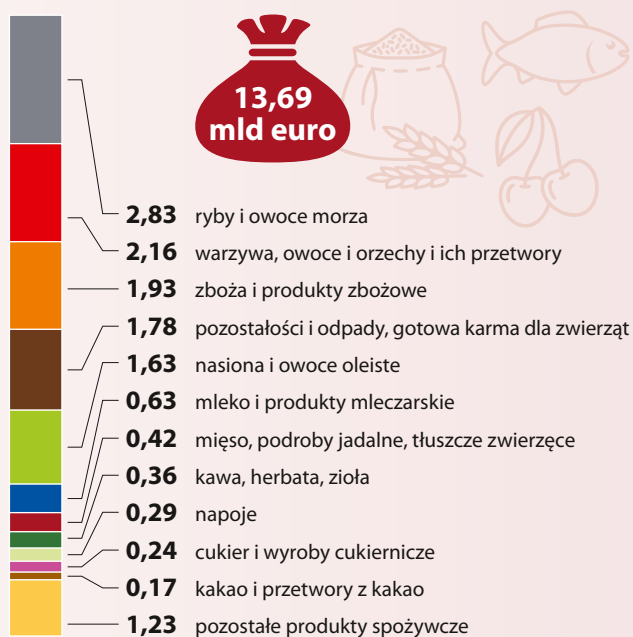
Tajlandia jest jednym z wiodących światowych dostawców produktów rolnych z jednym z najbardziej zaawansowanych sektorów przetwórstwa spożywczego w Azji Południowo-Wschodniej. Dynamicznie rozwijająca się branża żywności i napojów znacząco przyczyniła się do rozwoju gospodarki kraju. Przemysł spożywczy jest trzecią co do wielkości gałęzią przemysłu, dostarczając około 1/5 PKB.

WYMIANA HANDLOWA MIĘDZY POLSKĄ A TAJLANDIĄ

Od wielu lat Polska odnotowuje ujemne saldo handlowe w obrocie artykułami rolno-spożywczymi z Tajlandią.

W 2020 r. nastąpił wzrost wartości eksportu artykułów rolno-spożywczych o 10% w stosunku do 2019 r. – do wartości 18,1 mln euro. Wzrost ten był spowodowany większym niż przed rokiem eksportem produktów mlecznych (8,4 mln euro), ryb i przetworów (1,8 mln euro), produktów paszowych (1,7 mln euro), przetworów zbożowo-mącznych (1,5 mln euro) oraz skrobi (1,4 mln euro).

Struktura towarowa tajlandzkiego importu produktów rolno-spożywczych w 2020 r. (w mld euro)

Źródło: portal statystyczny ITC, dostęp 11.08.2021 r.

POTENCJAŁ IMPORTOWY – SZANSA DLA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW

Możliwości w tajlandzkim sektorze przetwórstwa spożywczego wciąż rosną. Krajowa sprzedaż przetworzonej żywno-

ści rośnie z powodu znacznej zmiany wzorców konsumpcji w kierunku artykułów spożywczych gotowych do spożycia, takich jak dania gotowe, ryż, makaron, pieczywo, napoje funkcjonalne i przekąski. Trend ten nasilił się zwłaszcza w okresie pandemii COVID-19. Wraz z dynamicznym rozwojem e-commerce ewoluje również segment handlu detalicznego artykułami spożywczymi. Oczekuje się, że sprzedaż artykułów spożywczych online będzie nadal rosła ze względu na urbanizację, zmieniający się styl życia klientów, pracę w domu i rosnącą grupę demograficzną zorientowaną na technologię. Ten wzrost zwiększa również popyt konsumentów na przetworzoną żywność importowaną.

Wzrost gospodarczy i urbanizacja Tajlandii w ciągu ostatnich kilku dekad przyczyniły się do wzrostu popytu wśród dobrze wykształconej populacji o średnich i wysokich dochodach na produkty świeże i przetworzone o wyższej wartości. Kwestie jakości i zdrowia, a nie cena, stają się kluczowymi czynnikami zakupu. Tajlandzcy konsumenci zwracają większą uwagę na zdrową dietę i postrzegają Unię Europejską jako wiarygodnego, renomowanego dostawcę zdrowych produktów o czystych składach i wysokiej jakości.

SEKTOR HANDLU DETALICZNEGO

Importerzy żywności w Tajlandii nieustannie poszukują różnorodnych nowych produktów importowanych do zaofiarowania sprzedawcom detalicznym. Działania promocyjne offline i online, punkty sprzedaży oraz rozdawanie próbek są ważnymi narzędziami promocji żywności i napojów na tajlandzkim rynku detalicznym. Sprawdza się także reklama realizowana za pośrednictwem mediów społecznościowych, gazet, radia, telewizji, rekomendacji celebrytów i blogerów.

W przypadku tajlandzkiego sektora handlu detalicznego za produkty z największym potencjałem importowym należy uznać następujące kategorie:

- przekąski;
- orzechy, świeże / suszone / przetworzone;
- owoce świeże/suszone (jabłka, gruszki, owoce miękkie – truskawki, czereśnie, maliny, borówki amerykańskie);
- produkty mleczne (mleko, śmietana, serwatka, ser, twaróg);
- łosoś (w tym filety);
- kawa, palona i ekstrakty;
- soki owocowe i warzywne;
- whisky, wina, wina musujące, piwo;
- owoce morza;
- mięso z indyka, wołowina i produkty z wołowiny;
- napoje mleczne i bezmleczne;
- zdrowe i funkcjonalne składniki żywności (rośliny strączkowe, białka roślinne, białka i aminokwasy, witaminy, minerały, prebiotyki i błonnik pokarmowy, probiotyki, kwasy

omega-3 i 6 kwasów tłuszczowych, produkty organiczne, bezglutenowe itp.).

Wybór kanałów dystrybucji i sprzedaży zależy w dużej mierze od rodzaju produktu i użytkownika końcowego, ale zasadniczo istnieją trzy kanały dystrybucji i sprzedaży:

- eksporter ► tajlandzki importer ► tajlandzki detalista ► tajlandzki użytkownik końcowy,
- eksporter ► tajlandzki importer ► tajlandzki hurtownik ► tajlandzki detalista ► tajlandzki użytkownik końcowy,
- eksporter ► tajlandzki detalista ► tajlandzki użytkownik końcowy.

Łatwo psujące się towary przechodzą zwykle przez pierwszy kanał, który jest najszybszy. W tym przypadku importerzy mają tendencję do jednoczesnego działania jako hurtownicy. Niepsujące się towary zwykle przechodzą przez drugi lub trzeci kanał. Drugi kanał wydaje się być najbardziej preferowany, zwłaszcza w przypadku produktów o niższych cenach, ponieważ w Tajlandii istnieje ponad 250 000 (w większości małych) punktów sprzedaży detalicznej.

Współpraca z lokalnym agentem lub dystrybutorem to najskuteczniejszy sposób wejścia na rynek i dotarcia do potencjalnych tajlandzkich nabywców. Agent lub dystrybutor może ułatwić i przyspieszyć wejście na rynek dzięki swojej rozległej wiedzy rynkowej oraz ugruntowanym sieciom dystrybucji i relacjom z kluczowymi przedstawicielami biznesu i urzędnikami państwowymi.

Kluczowym aspektem kultury biznesowej w Tajlandii są relacje międzyludzkie, które napędzają rozwój biznesu i transakcje. Tajlandzcy agenci i dystrybutorzy są przyzwyczajeni do lokalnych praktyk biznesowych i wymagań, dzięki czemu są dobrze przygotowani do rozwijania i prowadzenia działalności na rynku. Zazwyczaj zajmują się także sprawami prawnymi, uzyskują wymagane pozwolenia na import, zarządzają odprawą celną i zajmują się inną logistyką dla zagranicznych kontrahentów. Miejscowi operatorzy lepiej rozumieją potrzeby lokalnych klientów i mogą zaproponować udoskonalenie produktu w celu lepszego dostosowania do potrzeb konsumentów.

SEKTOR PRZETWÓRSTWA SPOŻYWCZEGO

Przemysł spożywczy w Tajlandii z ponad 10 000 fabryk przetwórstwa żywności i napojów jest jednym z najbardziej rozwiniętych w Azji Południowo-Wschodniej. W 2019 r. wartość importu składników żywności do Tajlandii przekroczyła 2,73 mld USD. Wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na przetworzoną żywność tajlandzcy przetwórcy żywności muszą importować duże ilości składników żywności, które

nie są dostępne lokalnie. Ponadto rosnący tajlandzki eksport produktów spożywczych zwiększa popyt na składniki żywności, a coraz więcej firm zwraca uwagę na jakość, a nie na koszt składników żywności.

W przypadku składników dla przetwórstwa za produkty z dużym potencjałem sprzedażowym należy uznać:

- zdrowe i funkcjonalne składniki żywności, w tym suszone owoce, orzechy, rośliny strączkowe, białka roślinne, białka i aminokwasy, witaminy, minerały, prebiotyki i błonnik pokarmowy, probiotyki, karotenoidy, olejki eteryczne i kwasy omega-3 i 6 kwasów tłuszczowych, a także na produkty organiczne, bezglutenowe, roślinne i wzbogacone w białko;
- składniki piekarnicze (zarówno premium, jak i masowe), w tym mąka pszenna, polepszacze do chleba, mieszanki ciasta, mleko i śmietana, masło, sery, suszone owoce, skrobia ziemniaczana, orzechy, nadzienia do ciast, cukier, barwniki i aromaty itp.;
- środki emulgujące, pieniące, stabilizujące i zagęszczające – stosowane w mrożonkach, produktach piekarniczych, lodach, mleku skondensowanym i wyrobach cukierniczych;
- barwniki i aromaty – stosowane w napojach bezalkoholowych, lodach i innych produktach mlecznych, produktach cukierniczych i piekarniczych, przekąskach, makaronach instant oraz szerokiej gamie przetworzonych mięs;
- słodziki stosowane w napojach bezalkoholowych i przemyśle cukierniczym – producenci napojów poszukują zamienników cukru, aby zminimalizować wysokość podatku akcyzowego;
- skoncentrowane soki owocowe – ze względu na rosnące zapotrzebowanie na nowe smaki;
- filety rybne na produkty przetworzone, mrożonki i produkty gotowe do spożycia;
- zamienniki tradycyjnych składników, takich jak składniki zapewniające wydłużony okres przydatności do spożycia bez sztucznych konserwantów w składzie oraz składniki odżywcze/funkcjonalne.

Istnieją dwa główne kanały eksportu składników żywności do Tajlandii. Pierwszy kanał to importerzy, którzy posiadają własną sieć dystrybucji i/lub dystrybuują bezpośrednio do producentów, a drugi to przetwórcy żywności, którzy importują bezpośrednio z kraju pochodzenia. Jednak większość przetwórców nabywa składniki żywności za pośrednictwem importerów, aby uniknąć konieczności utrzymywania dużych zapasów.

SEKTOR TURYSTYKI I GASTRONOMII

Tajlandia jest ważnym kierunkiem turystycznym; przy około 38 mln turystów rocznie jest 9. najczęściej odwiedzanym krajem na świecie i drugim najczęściej odwiedzanym krajem Azji

po Chinach. Szacuje się, że średnio Tajlandia gości około 1 mln turystów w dowolnym momencie. Z krajów ASEAN i Chin przyjeżdża rocznie po nieco ponad 10 mln odwiedzających, z Europy – niecałe 7 mln, a Ameryki Północnej – nieco poniżej 2 mln.

Wysoce konkurencyjny sektor hotelowy, restauracyjny i instytucjonalnych usług gastronomicznych w Tajlandii składa się z około 150 000 punktów sprzedaży. Sektor HoReCa intensywnie korzysta z importowanych produktów do przygotowywania żywności, dań gotowych do spożycia oraz usług cateringowych dla linii lotniczych i linii wycieczkowych.

W przypadku eksportu produktów na potrzeby tajlandzkiego HoReCa za najbardziej perspektywiczne należy uznać następujące kategorie:

- świeże i mrożone owoce morza: filety rybne, łosoś, halibut, dorsz itp.;
- produkty mleczne: sery, sery topione, serki śmietankowe, dipy;
- wyroby i składniki piekarnicze: mąka, herbatniki, mieszanki naleśnikowe, gofry, ciastka, muffinki, ciasta, lukier i polewy oraz ciasta francuskie;
- napoje: soki owocowe i warzywne, zdrowe napoje, ale także alkohole;
- czekolada i wyroby cukiernicze;
- suszone owoce i orzechy;
- żywność w puszkach: zupy, owoce i warzywa;
- przyprawy i dodatki do potraw: majonez, musztarda, pikle, różnego rodzaju sosy, syropy, ocet;
- świeże owoce: jabłka, czereśnie, jagody/borówki amerykańskie;
- dżemy, galaretki i pasty do smarowania.

Dla eksportera najlepszą strategią wejścia z ofertą dla sektora usług turystycznych lub gastronomicznych jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z lokalnymi importerami. Hotele i kurorty zazwyczaj korzystają z usług importerów specjalizujących się w dostawach dla HoReCa. Restauracje, takie jak sieci fast foodów lub restauracje rodzinne, również zamawiają i kupują żywność od importerów lub dystrybutorów.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa planuje organizację stoiska narodowego na targach spożywczych w Tajlandii – THAIFEX ANUGA ASIA, odbywających się w Bangkoku w dniach 24–28 maja 2022 r. Przedsiębiorcy zainteresowani informacjami na temat możliwości promocji swojej oferty w Tajlandii mogą kontaktować się z Departamentem Wsparcia Eksportu w KOWR.

Katarzyna Szymańska

Kierownik Wydziału Współpracy z Przedsiębiorcami
Departament Wsparcia Eksportu KOWR

BITWA REGIONÓW

Do VI edycji „Bitwy Regionów” – konkursu kulinarnego dla Kół Gospodyń Wiejskich – zgłosiło się 618 zespołów. W finale, który odbędzie się 4 września br. w Częstochowie, weźmie udział 16 zwycięskich drużyn.

„Bitwa Regionów” to konkurs pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który już na stałe wpisał się w kalendarz kulinarnych wydarzeń. Biorą w nim udział Koła Gospodyń Wiejskich z całej Polski, dowodząc, że polska kuchnia nie tylko jest smaczna i niezwykle różnorodna, ale także, może być niewyczerpanym źródłem inspiracji. Idea konkursu zrodziła się z zamiłowania do regionalnych przysmaków i rodzimego folkloru oraz chęci promocji polskiej żywności.

KGW z Gorzykowa – laureatki „Bitwy Regionów” 2019

Tegoroczna edycja ze względu na obostrzenia spowodowane pandemią COVID-19 częściowo odbywa się w przestrzeni wirtualnej. W pierwszym etapie uczestnicy mieli zaprezentować w formie wideo potrawę regionalną. Czas prezentacji nie mógł przekroczyć dwóch minut.

– Od ponad 150 lat ostoją tradycji, kultury, a także wzorem wspólnego działania na terenach wiejskich są Koła Gospodyń Wiejskich. Z całego serca chciałbym podziękować wszystkim gospodyniom za dotychczasowe zaangażowanie w kultywowanie polskich tradycji, także w wymiarze lokalnym. „Bitwa Regionów” to prawdziwe święto kuchni polskiej. Różnorodność kulturowa sprawia, że możemy poznać Polskę poprzez smaki, przepisy, historie płynące z poszczególnych kuchni regionalnych – powiedział Grzegorz Puda, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Finale „Bitwy Regionów”, w którym zaprezentuje się 16 zespołów KGW – zwycięzców regionalnych etapów zaplanowano na 4 września br. w Częstochowie. Wydarzenie to będzie towarzyszyło Krajowej Wystawie Rolniczej oraz Dożynkom Jasnogórskim.

– Celem konkursu jest szerzenie idei patriotyzmu konsumenckiego, promocja polskiej żywności, lokalnej kuchni i tradycji. „Bitwa Regionów” jest nowoczesnym narzędziem budowania marki polskiej wsi. Przygotowując prace w formie multimedialnej, panie z Kół Gospodyń Wiejskich jak zawsze spisały się na medal. Dziękuję za zaangażowanie i ogromną kreatywność – podkreśliła Anna Gembicka, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

„BITWA REGIONÓW” – KRÓTKI RYS HISTORYCZNY

Konkurs przeznaczony dla Kół Gospodyń Wiejskich początkowo nosił nazwę Kulinarna Bitwa Regionów „Kaszubskie smaki kontra borowiackie przysmaki”. Pomysł imprezy zrodził się w 2014 r., a inicjatorami przedsięwzięcia byli pracownicy OT Agencji Rynku Rolnego w Bydgoszczy i Gdyni.

Pierwsza edycja konkursu odbyła się w 2015 r. w Chojnicach. Wzięło w niej udział 19 Kół Gospodyń Wiejskich z województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Zadaniem zespołów było przygotowanie dwóch potraw regionalnych: dania głównego bazującego na wybranym gatunku mięsa oraz deseru.

Z woj. kujawsko-pomorskiego I miejsce zajęły reprezentantki z KGW w Legbądzie, a z woj. pomorskiego – KGW w Zielonej Chocinie.

II EDYCJA

Od II edycji zmieniła się nazwa konkursu na „Bitwa Regionów – Bitwa na smaki” oraz jego lokalizacja (Myślicinek). Uczestnikami było pięć kół z województwa pomorskiego oraz pięć z kujawsko-pomorskiego, a ich zadaniem było przygotowanie dwóch potraw charakterystycznych dla regionu: dania głównego z drobiu oraz deseru.

III EDYCJA

W 2017 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa kontynuował konkurs kulinarny z udziałem trzech województw (kujawsko-pomorskie, pomorskie i wielkopolskie) pn. „Bitwa Regionów – Bitwa na smaki Wielkopolski, Pomorza i Kujaw”.

W III edycji konkursu nagrodzono KGW z Klepar (Kujawy) za kwas kujawski i kluski kartoflane z dodatkami. Najlepszy deser regionalny – leguminę – przygotowało KGW z Nowej Świętej w Wielkopolsce.

IV EDYCJA

Emocje, które towarzyszyły uczestniczkom kulinarnych zmagani, oraz rosnące zainteresowanie pań zrzeszonych w Kołach Gospodyń Wiejskich sprawiły, że w roku 2018 został zorganizowany konkurs o zasięgu krajowym.

Do I etapu IV edycji „Bitwy Regionów” zgłosiły się 73 KGW z 10 województw, a w szranki stanęło 30 wybranych KGW.

Komisja konkursowa wyłoniła wówczas następujących laureatów:

I miejsce – Stowarzyszenie „Podlaski szlak kulinarny” w Szeptowie (woj. podlaskie) za udziec z dzika na rejbaku obłany leśnym sosem,

II miejsce – KGW Kamień Mały (woj. lubuskie) za przygotowanie „kasli” – karkówki surowej, wędzonej, duszonej w kapuście kiszanej,

III miejsce – KGW Ornontowice (woj. śląskie) za kopę ornotowicką.

Jury przyznało też 2 wyróżnienia: Stowarzyszeniu „Folwarczanie” z Dziadowic Folwarku (woj. wielkopolskie) za pieczone kacze udka z kluskami żelaznymi i glazurowanymi buraczkami oraz Kołu Gospodyń Wiejskich z Osowca (woj. wielkopolskie) za kaczkę faszerowaną.

V EDYCJA

W 2019 r. na finałowej gali podczas Targów „Smaki Regionów” w Poznaniu spotkało się 16 drużyn reprezentujących wszystkie województwa w Polsce. Najlepsze danie przygotowało Koło Gospodyń Wiejskich z Gorzykowa w woj. wielkopolskim.

Jury nagrodziło gospodynie z Gorzykowa za nadzianą roladę z kaczki w towarzystwie gołąbków z modrej kapusty. Drugie miejsce przypadło KGW w Kłaninie „Ach te baby!” (woj. zachodniopomorskie) za gołąbki z rybką w lesie, gołąbki w dwóch smakach. Na podium znalazło się także koło gospodyń wiejskich „Luba” z Lubajn (woj. warmińsko-mazurskie) za lubę mazurską, czyli roladę ziemniaczaną z sosem kurkowym. Wyróżniono także KGW w Olendach z woj. podlaskiego za oszukanego królika oraz KGW Wilków z woj. dolnośląskiego za tort ziemniaczany z dziczyzną.

W konkursie w 2019 r. wzięły udział 784 Koła Gospodyń Wiejskich. Z Wielkopolski, której mieszkanki triumfowały w Poznaniu, było ich najwięcej, bo aż 123!

Poznajcie finalistki „Bitwy Regionów” 2021 r.

- 1. Koło Gospodyń Wiejskich „Kukułki” Rzeszyca Mokra**
woj. świętokrzyskie
potrawa: *Młody kurczak w otulinie słoniny na zasmażanej kapuście z pomidorami i kluchami siwuchami*
- 2. Koło Gospodyń Wiejskich w Rudzie**
woj. podlaskie
potrawa: *Rolada z dzikiej kaczki*
- 3. Koło Gospodyń Wiejskich „Muszkowianki” w Muszkowie**
woj. lubuskie
potrawa: *Królik w śmietanie z zestawem kasz*
- 4. Koło Gospodyń Wiejskich w Kobylnicy Ruskiej**
woj. podkarpackie
potrawa: *Pieróg gryczany z maczką z gęsi*
- 5. Koło Gospodyń Wiejskich „Różanka” Kaniewo**
woj. kujawsko-pomorskie
potrawa: *Udo gęsie sadowników podawane z prażuchą po kaniewsku*
- 6. Koło Gospodyń Wiejskich w Tychnowach**
woj. pomorskie
potrawa: *Zupa klopsowa z koperkiem na słodko-kwaśno*
- 7. Koło Gospodyń Wiejskich „Wereszczynianki” z Wereszczyna**
woj. lubelskie
potrawa: *Udziec jagnięcy w ziołach z hałajką i karmelizowanymi owocami*
- 8. Koło Gospodyń Wiejskich w Kowańcu „Sikoreczki”**
woj. zachodniopomorskie
potrawa: *Topinambur na boczku*
- 9. Koło Gospodyń Wiejskich w Pieczyskach**
woj. łódzkie
potrawa: *Kiszka wieruszowska*
- 10. Koło Gospodyń Wiejskich w Kłobuczynie**
woj. dolnośląskie
potrawa: *Żeberka po polkowicku z mamalygą na mocianinie*
- 11. Koło Gospodyń Wiejskich „Krajanki” w Gnojniku**
woj. małopolskie
potrawa: *Galicyskie gołąbki z suską sechłońską*
- 12. Koło Gospodyń Wiejskich w Durągu**
woj. warmińsko-mazurskie
potrawa: *Dzyndałki z wędzoną sielawą i kaszą w świętojańskim wianku z sezonowych ziół w dwóch sosach*
- 13. Koło Gospodyń Wiejskich w Hajdukach Nyskich**
woj. opolskie
potrawa: *Zapiekane hajduckie gołąbki z nadzieniem z surowych ziemniaków oraz kaszą gryczaną okraszone sosem grzybowym*
- 14. Koło Gospodyń Wiejskich „Korniczanki”**
woj. mazowieckie
potrawa: *Kiełbasa z wątroba*
- 15. Koło Gospodyń Wiejskich w Będziechowie**
woj. wielkopolskie
potrawa: *Schab z kością nadziewany dziczyzną z sosem borowikowym i zasmażaną kapustą i szagówkami*
- 16. Koło Gospodyń Wiejskich w Zwierzyńcu Pierwszym**
woj. śląskie
potrawa: *Zwierzyniecka dziczyzna z niespodzianką w uroczym towarzystwie ciemnych kluseczek i modrej kapusty*

SYTUACJA NA RYNKACH ROLNYCH

RYNEK ZBÓŻ

Od sezonu 2018/2019 na świecie nieustannie rośnie produkcja zbóż. Również w sezonie 2021/2022 globalne zbiory zbóż (bez ryżu) według prognozy Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) mogą wzrosnąć o 4%, do poziomu blisko 2,29 mld ton¹. Światowe zapotrzebowanie na zboże prognozowane jest na 2,28 mld ton, o 2% więcej niż sezon wcześniej. W tej sytuacji zapasy zbóż na koniec bieżącego sezonu prawdopodobnie zwiększą się o około 2%, do 610 mln ton.

Globalne zbiory pszenicy w sezonie 2021/2022 mogą wynieść 792 mln ton i być o 2% większe niż w sezonie 2020/2021. USDA przewiduje wzrost zbiorów pszenicy głównie w Argentynie (o 16%, do 20,5 mln ton), na Ukrainie (o 18%, do 30 mln ton) i w UE (o 10%, do 138 mln ton). Zmniejszenie zbiorów jest prognozowane m.in.: w USA (o 4%, do 47,5 mln ton), Federacji Rosyjskiej (o 0,4%, do 85 mln ton), Kanadzie (o 10,5%, do 31,5 mln ton) oraz w Australii (o 14%, do 28,5 mln ton). Światowe zbiory zbóż paszowych w sezonie 2021/2022 szacowane są na poziomie blisko 1497 mln ton, o 5% wyższym niż w poprzednim sezonie, w tym kukurydzy – 1195 mln ton i sorgo – 65 mln ton (odpowiednio o 7% i 4% wyższym). Mniejsze niż w sezonie 2020/2021 mogą być zbiory pozostałych zbóż.

W krajach WNP zbiory zbóż w 2021 r. zostały oszacowane na 246 mln ton, o 5% powyżej zbiorów z 2020 r. Bardzo

dobrze zbiory zbóż są szacowane na Ukrainie (wzrost o 20%, do rekordowego poziomu 78 mln ton) i w Federacji Rosyjskiej (zbliżone do ubiegłego roku – 127 mln ton). Kraje te, ze względu na wysoki poziom zasobów, będą dysponowały dużymi nadwyżkami zbóż. W krajach WNP, przy przewidywanym spadku zużycia zbóż ogółem o 1%, do 137 mln ton, nadwyżka z bieżącej produkcji wynosi 109 mln ton, co stanowi 44% podaży zbóż ze zbiorów. W tej sytuacji eksport zbóż z krajów WNP nadal będzie znaczny i może stanowić dużą konkurencję dla eksportu ziarna z UE.

W Unii Europejskiej, u znaczącego światowego producenta i eksportera zbóż, produkcja jest szacowana na poziomie 293 mln ton, o 5% wyższym niż w roku 2020. Większe niż przed rokiem zasoby zbóż, przy wzroście zużycia o 2,5%, do 267 mln ton oraz dużej konkurencji na rynkach zagranicznych, m.in. ze strony krajów WNP, przyczynią się jedynie do niewielkiego wzrostu eksportu ziarna z rynku unijnego.

W Polsce w 2021 r. straty zimowe i wiosenne w uprawach zbóż ozimych były niewielkie, ale chłodne dni wiosną oraz niedobór opadów w okresie wegetacji w niektórych rejonach kraju ograniczyły potencjał plonowania. Według wstępnego szacunku GUS powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła w Polsce w 2021 r. około 6,3 mln ha i była o 1% mniejsza niż przed rokiem². Wstępnie oceniono, że tegoroczne zbiory zbóż podstawowych z mieszankami (bez kukurydzy, prosa i gry-

ki) mogą ukształtować się na poziomie 27,4 mln ton wobec 28,6 mln ton w 2020 r. (tj. o 4% niższym). Zbiory pszenicy oszacowano na 12,3 mln ton wobec 12,6 mln ton w 2020 r. Mniejsze od ubiegłorocznych szacowane są również zbiory żyta (o 13%, 2,6 mln ton) oraz pszenżyta (o 11%, 5,5 mln ton). Pozostałych zbóż może zostać zebrane więcej niż przed rokiem.

Większa niż rok wcześniej powierzchnia uprawy kukurydzy może wskazywać na wzrost zbiorów tego ziarna.

Dostawy zbóż do skupu na przednówku uległy znacznemu obniżeniu, ale w całym sezonie 2020/2021 były większe niż w sezonie poprzednim. Według meldunkowych danych GUS w sezonie 2020/2021 skupiono 9,7 mln ton zbóż podstawowych z mieszankami, o 11% więcej niż w porównywalnym okresie poprzedniego sezonu (w tym: 6 mln ton pszenicy – podobnie jak przed rokiem oraz 1,2 mln ton żyta, o 37% więcej). Podmioty rynkowe skupiły również 2,8 mln ton kukurydzy, o 6% więcej niż w analogicznym okresie sezonu 2019/2020.

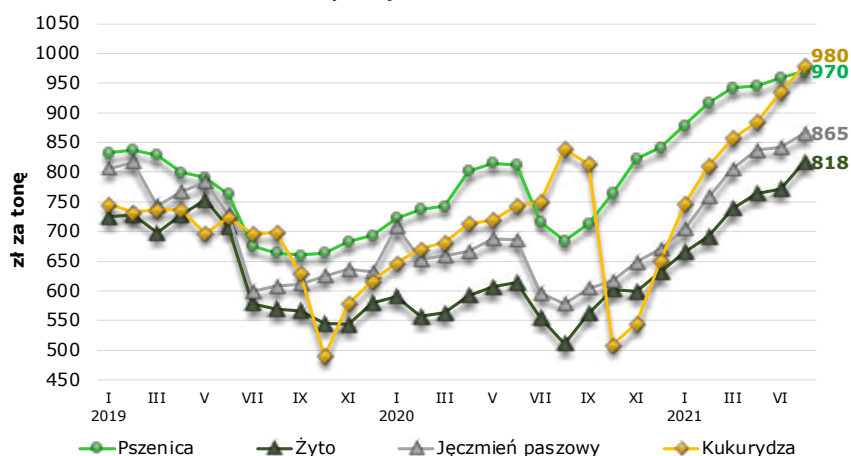
Krajowe zapasy zbóż na początku sezonu 2021/2022 były znacznie mniejsze niż przed rokiem ze względu na wzmożony popyt na ziarno z Polski w poprzednim sezonie.

W okresie jedenastu miesięcy sezonu 2020/2021 (lipiec 2020 – maj 2021 r.) z kraju wyeksportowano 8,7 mln ton ziarna zbóż, o 29% więcej niż w tym samym okresie rok wcześniej. Podobnie jak w latach ubiegłych kontrahenci zagraniczni wykazywali największe zainteresowanie zakupem pszenicy (45%

¹ Prognozy zbiorów zbóż (bez ryżu) na świecie, w WNP i w UE według United States Department of Agriculture (USDA) – *Grain: World Markets and Trade*, July 2021.

² Informacja Sygnalna GUS, Wstępny szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2021 r., opublikowana 30 lipca 2021 r.

Ceny skupu zbóż w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

wolumenu wywozu ziarna). Eksport tego zboża ukształtował się na poziomie 3,9 mln ton, o 2% wyższym niż w tym samym okresie poprzedniego sezonu. W tym czasie wywóz żyta wyniósł 1,4 mln ton i był o 91% większy. Wzrost eksportu odnotowano również w przypadku pozostałych zbóż, w tym kukurydzy – o 31%, do blisko 1,8 mln ton.

Ziarno zbóż eksportowano przede wszystkim do krajów UE (62% udziału – 5,3 mln ton), m.in. do Niemiec (42% – 3,7 mln ton) oraz Niderlandów i Hiszpanii (po około 7% – odpowiednio 614 tys. ton i 595 tys. ton). Największy wolumen wywozu w przypadku pszenicy odnotowano do krajów trzecich (3,1 mln ton, 79% eksportu tego ziarna). Ważnymi odbiorcami pszenicy były: Arabia Saudyjska (1,1 mln ton, 29% eksportu tego zboża), Algieria (915 tys. ton, 24%), Niemcy (669 tys. ton, 17%), Maroko (379 tys. ton, 10%) i RPA (243 tys. ton, 6%). Odbiorcą jęczmienia, żyta i kukurydzy były głównie Niemcy, a owsa – Niderlandy i Niemcy.

Z Polski wywożono także produkty zbożowe. W okresie lipiec 2020 – maj 2021 r. łączny eksport ziarna zbóż oraz przetworów zbożowych osiągnął poziom 9,9 mln ton (w ekwiwalencie ziarna), o 25% wyższy niż w poprzednim sezonie. Przychody z eksportu były o 16% wyższe od uzyskanych rok wcześniej i wyniosły 4,1 mld euro.

Wolumen importu zbóż (w ekwiwalencie ziarna) w okresie lipiec 2020 – maj 2021 r. ukształtował się na poziomie 2,4 mln ton, o 4% wyższym niż w analogicznym okresie sezonu 2019/2020. Równocześnie wartość importu była o 8% wyższa i wyniosła 1,2 mld euro. Saldo handlu zagranicznego zbożami było dodatnie i ukształtowało się na poziomie 7,4 mln ton (w ekwiwalencie ziarna), o 34% wyższym niż przed rokiem. Saldo wartościowe wyniosło 2,9 mld euro i było o 19% wyższe niż w okresie jedenastu miesięcy sezonu 2019/2020.

W sezonie 2021/2022 eksport zbóż może zostać ograniczony z uwagi na mniejsze niż w poprzednim sezonie zasoby, przy dużej konkurencji na rynkach zagranicznych, zwłaszcza ze strony państw WNP.

W sezonie 2020/2021 globalny popyt na zboża, przy malejących zapasach, wywierał presję na wzrost cen. W krajowym skupie w czerwcu 2021 r. cena pszenicy (według danych GUS) osiągnęła poziom 970 zł/t, o 1% wyższy niż w poprzednim miesiącu. Za żyto przeciętnie uzyskiwano 818 zł/t, o 6% więcej niż miesiąc wcześniej. W tym czasie cena jęczmienia paszowego wzrosła o 3%, do 865 zł/t. W porównaniu z cenami sprzed roku ziarno żyta było droższe o 33%, jęczmienia – o 26%, a pszenicy – o 19%. Cena skupu kukurydzy

w czerwcu 2021 r. wyniosła 980 zł/t i była o 5% wyższa niż przed miesiącem i o 32% wyższa niż rok wcześniej.

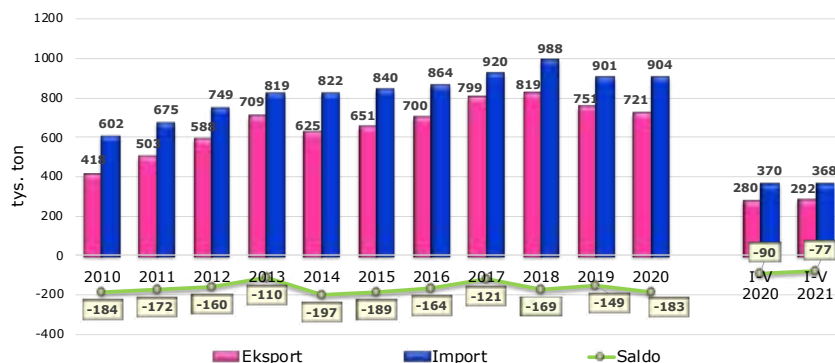
W lipcu 2021 r. niesłabnące obawy związane z utrzymującą się suszą w rejonach uprawy pszenicy w USA (trzeciego światowego eksportera tego zboża) były powodem krótkoterminowych wahań cen. Dopiero rozpoczęcie zbiorów spowodowało spadek cen zbóż. Spadek cen był jednak ograniczany nawracającymi opadami deszczu w Europie, co wywoływało niepokoje o jakość ziarna. Ceny zbóż w Polsce kształtują się przede wszystkim pod wpływem sytuacji na rynku unijnym oraz małych zapasów krajowych. Według danych ZSRIR MRiRW przeciętna cena pszenicy konsumpcyjnej w dniach 26 lipca – 1 sierpnia 2021 r. wyniosła 840 zł/t, a żyta konsumpcyjnego – 626 zł/t. Ceny te były niższe niż przed miesiącem odpowiednio o 12% i 17%. W tym czasie cena jęczmienia paszowego obniżyła się o 18%, do 718 zł/t. Cena kukurydzy ukształtowała się na poziomie 1028 zł/t, o 1% wyższym niż miesiąc wcześniej. W porównaniu z notowaniami sprzed roku ceny tych zbóż były wyższe o 12–30%.

Po żniwach decydujący wpływ na ceny będzie miał popyt na ziarno. Ceny zbóż w Polsce będą podążały za zmianami na rynkach zagranicznych, a ich górny poziom będzie ograniczany ceną ziarna w imporcie.

RYNEK WIEPRZOWINY

W 2021 r., po dwóch latach spadków globalnej produkcji wieprzowiny, prawdopodobnie nastąpi jej wzrost. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) w czerwcowej prognozie przewiduje, że światowa produkcja wieprzowiny może być o 4% większa niż w 2020 r. Jej poziom będzie jednak nadal niższy niż w roku 2018, kiedy ASF zaczął się gwałtownie rozprzestrzeniać w Azji Wschodniej, a zwłaszcza w Chinach. Wzrost globalnej produkcji w 2021 r. będzie spowodowany prawdopodobnym zwiększeniem produkcji w Chinach (która może

Polski handel zagraniczny produktami wieprzowymi* (w ekwiwalencie tusz)

* Handel zagraniczny żywcem, mięsem, tłuszczami i przetworami wieprzowymi w ekwiwalencie tusz
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2021 r. – dane wstępne. Saldo obliczono na podstawie danych z dokładnością do kilku miejsc dziesiętnych.

osiągnąć 85% poziomu sprzed ASF), Wietnamie, Unii Europejskiej, Federacji Rosyjskiej, Brazylii i Meksyku. Mniejszy poziom produkcji prognozowany jest m.in. w Republice Korei i Stanach Zjednoczonych. Jest to efekt planowanej redukcji chowu, z powodu spodziewanego mniejszego popytu³.

Odnotowany w grudniu 2020 r. wzrost pogłowia świń w UE-27 (o 2%), a zwłaszcza prosiąt (o 6%), skutkuje zwiększonymi ubojami trzody chlewnej od początku 2021 r. W okresie styczeń–kwiecień 2021 r. uboje przemysłowe świń w UE wzrosły o 4,7% w odniesieniu do analogicznego okresu 2020 r. i wyniosły 8028 tys. ton. Wśród największych unijnych producentów wieprzowiny zwiększenie ubojów odnotowano w Danii (o 15%), Polsce (o 8%) i Hiszpanii (o 5%). W Niemczech uboje były mniejsze o 2%, a we Francji – kształtowały się na poziomie zbliżonym do analogicznego okresu 2020 r.⁴ Według skorygowanej przez Komisję Europejską krótkookresowej prognozy z lipca 2021 r. produkcja wieprzowi-

ny w UE-27 w całym 2021 r. może być o 1,7% większa niż w 2020 r. i osiągnąć 23,7 mln ton⁵.

W Polsce w grudniu 2020 r. pogłowiu trzody chlewnej liczyło 11,7 mln szt., o 4,6% więcej niż w grudniu 2019 r. Wzrost nastąpił we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych. Liczebność stada świń na chów o wadze 50 kg i więcej zwiększyła się o 7,6% (w tym loch – o 7,7%, a loch prośnych – o 5,2%), trzody chlewnej na ubój (tuczników) – o 5,4%, prosiąt – o 3,9%, a warchlaków – o 3,1%⁶.

W Polsce, według wstępnych danych GUS, w okresie pierwszych pięciu miesięcy 2021 r. wielkość ubojów przemysłowych świń (w wadze żywej) wyniosła 1110 tys. ton (866 tys. ton wbc.) i była o 8% większa niż przed rokiem. Uwzględniając wzrost pogłowia świń w grudniu 2020 r. oraz ubojów w pierwszym półroczu 2021 r. przewiduje się, że w 2021 r. produkcja żywca wieprzowego będzie większa niż w 2020 r. Dynamika wzrostu będzie uzależniona m.in. od sytuacji epidemicznej w Polsce

i Europie, stopnia rozprzestrzeniania się wirusa ASF oraz opłacalności produkcji żywca wieprzowego, której wyznacznikiem są relacje cen trzody w skupie do ceny żyta lub jęczmienia, a także relacja ceny zakupu jednego prosięcia do ceny jednego tucznika w skupie.

Od początku 2021 r. unijny eksport produktów wieprzowych do krajów trzecich utrzymuje się na wysokim poziomie, pomimo wykrycia ognisk ASF na terenie Niemiec, największego unijnego eksportera wieprzowiny na rynki krajów trzecich. W okresie styczeń–maj 2021 r. poza obszar celny UE wyeksportowano 2,6 mln ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 21% więcej niż przed rokiem. Odbiorcą blisko 60% eksportowanego wolumenu były Chiny, które zakupiły na rynku UE ponad 1,5 mln ton asortymentu wieprzowego. Produkty wieprzowe sprzedawano również m.in. do Filipin (159 tys. ton), Japonii (134 tys. ton), Hongkongu (101 tys. ton), Korei Południowej (91 tys. ton) i Wietnamu (77 tys. ton).

W okresie styczeń–maj 2021 r. kraje członkowskie (UE-27) zaimportowały z krajów trzecich blisko 18 tys. ton produktów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 10% więcej niż przed rokiem. Największymi dostawcami wieprzowiny do UE były: Szwajcaria, Norwegia i Chile⁷. Polska, pod względem sprzedanego w okresie pięciu miesięcy 2021 r. wolumenu, była szóstym eksporterem produktów wieprzowych poza obszar celny UE. Ponad połowa (około 60%) sprzedawanego za granicę asortymentu wieprzowego znajduje nabywców w krajach Unii Europejskiej. W okresie styczeń–maj 2021 r. z kraju wywieziono 292 tys. ton mięsa, przetworów, tłuszczów wieprzowych i żywca (w ekwiwalencie tusz), o 4% więcej niż przed ro-

³ Prognoza FAO – Food Outlook Biannual report on global food markets June 2021 – Meat and Meat Products.

⁴ Dane EUROSTAT, data odczytu 26.07.2021 r.

⁵ Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2021, Summer 2021, Edition No 30.

⁶ Zwierzęta gospodarskie w 2020 r., GUS, 16.07.2021 r.

⁷ Pigmear CMO Committee, 22 July 2021.

kiem⁸. Przychody uzyskane z eksportu asortymentu wieprzowego wyniosły 643 mln euro (2,9 mld zł) i były o 7% niższe niż w analogicznym okresie 2020 r. Spadek przychodów z eksportu, przy większym wolumenie, wynikał z wyższych cen transakcyjnych uzyskiwanych w eksporcie w okresie styczeń–maj 2020 r. niż w bieżącym roku.

Podobnie jak w latach ubiegłych w strukturze asortymentowej eksportu produktów wieprzowych z Polski dominowało mięso świeże i mrożone (60%). W pierwszych pięciu miesiącach 2021 r. z kraju wyeksportowano 166 tys. ton mięsa wieprzowego (w wadze produktu) za 297 mln euro, w większości do państw UE (66% wolumenu). Największymi unijnymi odbiorcami tego asortymentu były: Słowacja i Niemcy (po 9% udziału, odpowiednio 15 tys. ton i 14 tys. ton), a także Włochy (8% udziału, 14 tys. ton), Czechy (7% udziału, 12 tys. ton) i Rumunia (6%, 10 tys. ton). Mięso wieprzowe sprzedawano również poza obszar celny UE, głównie do: Wietnamu (8%, 13 tys. ton), USA (6%, 11 tys. ton) i Wielkiej Brytanii (6%, 9 tys. ton).

W okresie styczeń–maj 2021 r. do Polski przywieziono 368 tys. ton żywca, mięsa, tłuszczy i przetworów wieprzowych (w ekwiwalencie tusz), o 0,4% mniej niż przed rokiem. Wydatki poniesione na zakup tego asortymentu były o 25% mniejsze niż w analogicznym okresie 2020 r. i wyniosły 706,5 mln euro (3,2 mld zł). Podobnie jak przed rokiem, do Polski zaimportowano 2,9 mln szt. trzody chlewnej, w tym import prosiąt i warchlaków był o 3% mniejszy i wyniósł 2,6 mln szt.

Na rynku wewnętrznym UE ceny żywca wieprzowego w pierwszym półroczu 2021 r. wykazywały wzrost. Częściowo było to spowodowane mniejszą podażą mięsa wieprzowego na rynku, będącą

następstwem podjętych w końcu 2020 r. decyzji o rezygnacji niektórych producentów z chowu trzody chlewnej z powodu niskich cen skupu żywca na rynku. Wzrost cen stymulowany był również utrzymującym się popytem importowym na unijną wieprzowinę ze strony krajów azjatyckich, zwłaszcza Chin, Hongkongu i Wietnamu. W czerwcu 2021 r. świnie rzeźne klasy E średnio w UE kupowano po 163,32 euro/100 kg masy poubojowej schłodzonej, o 3% drożej niż w maju br. oraz o 0,5% drożej niż przed rokiem. Cena trzody chlewnej tej klasy w Polsce, wyrażona w walucie unijnej wyniosła 156,82 euro/100 kg i była o 6,5 euro (o 4%) niższa od średniej ceny w UE oraz o 1,92 euro niższa od ceny na rynku niemieckim (158,74 euro/100 kg).

W Polsce ceny skupu trzody chlewnej kształtują się w znacznym stopniu pod wpływem zmian cen u liczących się unijnych producentów wieprzowiny, m.in. Niemiec, Danii i Niderlandów. W pierwszym kwartale 2021 r. na rynku krajowym ceny zakupu trzody chlewnej wykazywały dynamiczny wzrost. Z jednej strony był to efekt rosnącego popytu eksportowego, a z drugiej – wyższych kosztów produkcji. Po niewielkim spadku w kwietniu br. cena żywca wieprzowego zarówno w maju, jak i w czerwcu 2021 r. ukształtowała się na poziomie 5,42 zł/kg, o 2,5% wyższym niż w kwietniu, ale o 3% niższym niż w czerwcu 2020 r.

W lipcu br. tygodniowe ceny trzody chlewnej podlegały różnokierunkowym zmianom. W zakładach objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w dniach 26 lipca – 1 sierpnia 2021 r. cena zakupu żywca wieprzowego ukształtowała się na poziomie 5,07 zł/kg, o 1% wyższym niż przed miesiącem i o 4% wyższym niż przed rokiem.

RYNEK WOŁOWINY

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) prognozuje, że w całym 2021 r. globalna produkcja wołowiny może być o 1,2% większa niż w 2020 r. i wynieść 72 mln ton. Duży wzrost produkcji spodziewany jest w Stanach Zjednoczonych (o 2,7%), Brazylii (o 3%) i Chinach (o 4%), a spadek m.in. w Australii (o 8%), Argentynie (o 4%) i UE (o 1%). Rozwojowi produkcji w USA będzie sprzyjać ożywienie popytu na wołowinę w następstwie odbudowywania się gospodarki po pandemii oraz przywracania funkcjonowania branży gastronomicznej i hotelarskiej. Wzrost produkcji w Brazylii prawdopodobnie spowodowany będzie rosnącą podażą bydła i wagą tusz w gospodarstwach stosujących ulepszone genetycznie rasy zwierząt. Z kolei spadek produkcji wołowiny w Australii i Nowej Zelandii jest konsekwencją mniejszej liczebności bydła spowodowanej suszą, która miała miejsce w poprzednich latach oraz trwającego procesu odbudowy stada, a w Argentynie – z niskich zapasów rzeźnych i wysokich kosztów produkcji⁹.

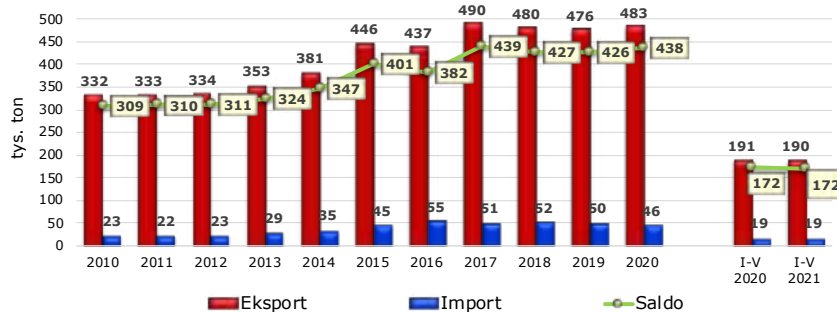
W Unii Europejskiej (UE-27) w grudniu 2020 r. stado bydła liczyło 76,2 mln szt. i było o 1% mniejsze niż przed rokiem. Największy spadek odnotowano w dwóch krajach dysponujących największym pogłowiem, tj. we Francji (o 3%, do 17,6 mln szt.) i w Niemczech (o 3%, do 11,3 mln szt.). Wśród krajów zaliczanych do znaczących unijnych producentów wołowiny niewielki wzrost liczebności stada bydła nastąpił: w Hiszpanii (o 0,5%, do 6,6 mln szt.), we Włoszech (o 0,4%, do 6,4 mln szt.) i w Polsce (o 0,3%, do 6,3 mln szt.).

Mniejsze pogłowie bydła w UE jest konsekwencją spadku opłacalności chowu, który wynika z rosnących kosztów

⁸ Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wieprzowym dotyczą świń gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0103, 0203, 0209, 1601, 1602 oraz 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

⁹ Prognoza FAO – *Food Outlook Biannual report on global food markets June 2021 – Meat and Meat Products*.

Polski handel zagraniczny produktami wołowymi i cielęcymi* (w ekwiwalencie tusz)

* Handel zagraniczny żywcem, mięsem i przetworami wołowymi i cielęcymi w ekwiwalencie tusz
Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2021 r. – dane wstępne. Saldo obliczono na podstawie danych z dokładnością do kilku miejsc dziesiętnych.

tów produkcji (głównie pasz). Jednocześnie utrzymanie w pierwszej połowie bieżącego roku w wielu krajach UE obostrzeń związanych z pandemią COVID-19 skutkowało ograniczeniem popytu ze strony sektora HoReCa. W efekcie od stycznia do kwietnia 2021 r. uboje bydła w UE-27 były o 1% mniejsze niż w tym samym okresie 2020 r. i wyniosły 2195 tys. ton¹⁰. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, Komisja Europejska przewiduje dalszy spadek produkcji wołowiny w UE-27. W 2021 r. może ona być o 1% mniejsza niż w 2020 r. i wynieść 6,8 mln ton¹¹. W Polsce w grudniu 2020 r. pogłowie bydła wyniosło 6,3 mln szt., o 0,3% więcej niż przed rokiem. Wzrost pogłowia o 2,5% odnotowano w przypadku młodego bydła w wieku 1–2 lat, a spadek nastąpił w pogłowie cieląt (o 0,7%) oraz bydła w wieku 2 lat i więcej (o 0,5%)¹². W Polsce, według wstępnych danych GUS, w okresie styczeń–maj 2021 r. wielkość ubojów przemysłowych bydła (w wadze żywej) wyniosła 444 tys. ton

(231 tys. ton wbc.) i była o 0,6% większa niż przed rokiem.

W okresie styczeń–maj 2021 r. z UE-27 do krajów trzecich wyeksportowano 296 tys. ton produktów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz), o 5% więcej niż w tym samym okresie roku 2020. Asortyment wołowy z UE kierowano między innymi do: Izraela (26 tys. ton), Hongkongu (22 tys. ton), Filipin (20 tys. ton), Ghany (20 tys. ton), Bośni i Hercegowiny (16 tys. ton) oraz Algierii (15 tys. ton).

Import produktów wołowych do krajów UE-27 w okresie pięciu miesięcy 2021 r. był o 6% mniejszy niż przed rokiem i wyniósł 84 tys. ton. Produkty wołowe przywożono do UE głównie z Brazylii, Urugwaju i Argentyny¹³.

W okresie pięciu miesięcy 2021 r. Polska pod względem wolumenu była trzecim, po Irlandii i Hiszpanii, eksporterem wołowiny poza obszar celny UE¹⁴. Większość asortymentu wołowego (85%) eksportowanego z Polski kierowana była do krajów Unii. W okresie styczeń–maj 2021 r. z kraju wywieziono

190 tys. ton żywca, mięsa oraz przetworów wołowych i cielęcych (w ekwiwalencie tusz) wobec 191 tys. ton przed rokiem¹⁵. Przychody z eksportu produktów wołowych wzrosły o 5%, do 638 mln euro (2,9 mld zł).

Podobnie jak w latach poprzednich, przedmiotem wywozu było głównie mięso wołowe (90% udziału), którego wyeksportowano 149 tys. ton (w wadze produktu), o 1% mniej niż w tym samym okresie 2020 r. Odbiorcami mięsa wołowego były głównie kraje UE-27 (86% udziału w wolumenie), m.in.: Włochy (30 tys. ton), Niemcy (27 tys. ton), Niderlandy (14 tys. ton), a spoza UE – Wielka Brytania (7 tys. ton), Izrael (4 tys. ton), Japonia (3 tys. ton).

Import asortymentu wołowego i cielęcego do Polski, obejmujący przede wszystkim mięso i żywiec, był w okresie pięciu miesięcy 2021 r. o 1,5% mniejszy niż przed rokiem i wyniósł 19 tys. ton (w ekwiwalencie tusz).

Na rynku unijnym od połowy 2020 r. średnie ceny zakupu bydła rzeźnego wykazywały wzrost, który wynikał z mniejszej podaży żywca wołowego. Jednocześnie w ostatnich miesiącach, na skutek wznowienia działalności sektora HoReCa, obserwowany jest zwiększony popyt na asortyment wołowy, co jest czynnikiem stymulującym ceny do wzrostu. W czerwcu 2021 r. w UE średnia cena zakupu bydła klasy R3 ukształtowała się na poziomie 379,14 euro/100 kg masy poubojowej schłodzonej, o 1% wyższym niż w maju br. oraz o 7% wyższym niż przed rokiem. Ceny bydła w Polsce są silnie skorelowane z poziomem cen w innych krajach Unii Europejskiej z uwagi na fakt, że Polska jest dużym unijnym producentem i eksporterem wołowiny.

¹⁰ Dane EUROSTAT, data odczytu 27.07.2021 r.

¹¹ *Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2021, Summer 2021, Edition No 30.*

¹² *Zwierzęta gospodarskie w 2020 r.*, GUS, 16.07.2021 r.

¹³ *Beef & Veal Market Situation*, Beef CMO, 22 July 2021.

¹⁴ *Meat Market Observatory*, data odczytu 27.07.2021 r.

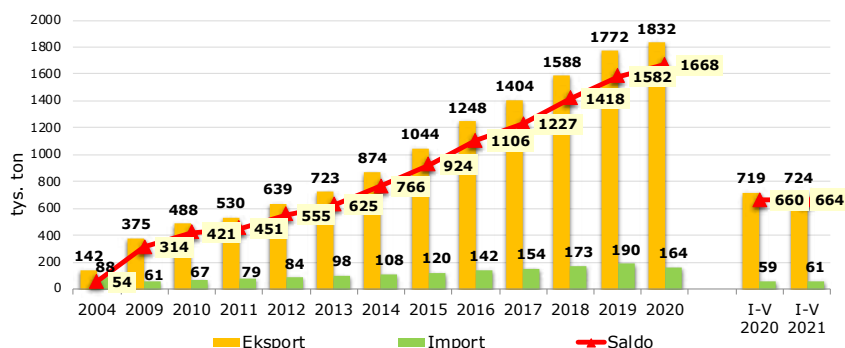
¹⁵ Wyniki polskiego handlu zagranicznego asortymentem wołowym i cielęcym dotyczą bydła gatunków domowych i produktów z tych zwierząt, tj. wybranych towarów z pozycji CN: 0102, 0201, 0202, 1602 oraz 0210 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi. Wolumen przedstawiono w ekwiwalencie tusz.

Od początku 2021 r. utrzymuje się, zapoczątkowany w czwartym kwartale roku 2020, wzrostowy trend cen skupu żywca wołowego, które pozostają na wysokim poziomie. Jest to spowodowane m.in. utrzymującym się popytem na wołowinę, zwłaszcza po wznowieniu działalności przez lokale gastronomiczne. Wzrost cen wynika również z rosnących kosztów tuczu. Według danych GUS w czerwcu br. krajowi dostawcy za bydło ogółem (bez cieląt) przeciętnie uzyskiwali 7,48 zł/kg, a za młode bydło 7,60 zł/kg. W obu przypadkach poziom cen był o 3% wyższy niż w maju br. oraz o 19% wyższy niż przed rokiem.

RYNEK DROBIU

Zgodnie z prognozą USDA światowa produkcja mięsa kurzego w roku 2021 będzie tylko nieznacznie (o 0,2%) większa niż rok wcześniej i osiągnie 101 mln ton. Prognozowany niewielki wzrost jest przede wszystkim skutkiem przewidywanej redukcji produkcji w Chinach spowodowanej odbudową pogłowia trzody chlewnej i jednocześnie mniejszą konkurencyjnością cenową drobiu kurzego w stosunku do mięsa wieprzowego w tym kraju. Spadek produkcji mięsa kurzego w Chinach będzie w pewnym stopniu równoważony wzrostem produkcji m.in. w Brazylii i USA¹⁶. Zgodnie z prognozą Komisji Europejskiej produkcja drobiu w UE w 2021 r. będzie nieco mniejsza (o 0,9%) niż w roku 2020. Podstawą prognozowanego ograniczenia produkcji są ogniska grypy ptaków, które stwierdzono w osiemnastu krajach UE oraz ich negatywny wpływ, szczególnie na populację ferm hodowlanych. Kolejnym czynnikiem ograniczającym produkcję drobiu na rynku unijnym są mniejsze możliwości eksportu do krajów trzecich, które wprowadziły ograniczenia

Handel zagraniczny produktami drobiowymi* (w ekwiwalencie tuszek)

* Handel zagraniczny żywcem, mięsem, podrobami i przetworami drobiowymi w ekwiwalencie tuszek

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, za 2021 r. – dane wstępne.

na import asortymentu drobiowego z obszarów UE, na których stwierdzono ogniska grypy ptaków¹⁷.

W Polsce w pierwszym półroczu 2021 r. odnotowano ograniczenie produkcji mięsa drobiowego. Według danych GUS krajowe przedsiębiorstwa przemysłu mięsnego (zatrudniające 50 i więcej pracowników) wyprodukowały o 2,1% mniej mięsa drobiowego niż w analogicznym okresie roku 2020. Mniejsza produkcja mięsa była przede wszystkim skutkiem ptasiej grypy i związanej z tym redukcji pogłowia ptaków stad towarowych oraz stad reprodukcyjnych piskląt, których odbudowa wymaga więcej czasu. Duży wpływ na ograniczenie produkcji miały także mniejsze możliwości zbytu produktów drobiowych w krajowym i zagranicznym sektorze HoReCa na skutek lockdownu w pierwszych miesiącach 2021 r.

Ogniska grypy ptaków zlokalizowane na terenie Unii Europejskiej w 2020 r. skutkowały zamknięciem dla unijnego eksportu części pozaunijnych rynków zbytu. W okresie pierwszych pięciu miesięcy 2021 r. kraje Wspólnoty wyeksportowały na rynki krajów trzecich blisko 600 tys. ton mięsa drobiowego,

o 11% mniej niż rok wcześniej. Głównym kierunkiem eksportu tego asortymentu były: Ghana (102 tys. ton), Ukraina (62 tys. ton) i Kongo (42 tys. ton). Nieco większy spadek odnotowano w przypadku wolumenu importu. Kraje UE zaimportowały około 189 tys. ton mięsa drobiowego, o 12% mniej niż w analogicznym okresie 2020 r. Drób na teren UE sprowadzany był przede wszystkim z Brazylii (93 tys. ton) i Tajlandii (59 tys. ton)¹⁸.

W 2021 r. rośnie eksport drobiu z Polski, ale tempo wzrostu jest stosunkowo niewielkie. Duży negatywny wpływ na wyniki handlowe uzyskiwane przez krajową branżę drobiarską w okresie pierwszych pięciu miesięcy br. miały przede wszystkim ogniska grypy ptaków oraz epidemia koronawirusa, które skutkowały ograniczeniami w handlu międzynarodowym. Pozytywnymi czynnikami wspierającymi eksport drobiu z Polski był korzystny dla eksporterów kurs wymiany złotego względem euro oraz konkurencyjność cenowa polskiego asortymentu na rynku UE. Zgodnie z danymi KE w pierwszej połowie 2021 r. przeciętna cena tuszek kurcząt w Polsce należała do najniższych w UE i była

¹⁶ *Livestock and Poultry: World Markets and Trade*, USDA FAS, 12 July 2021.

¹⁷ *Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2021*, Summer 2021, Edition No 30.

¹⁸ European Commission: *EU Market Situation for Poultry*. Committee for the Common Organisation of the Agricultural Markets, 22 July 2021. Statystyki nie uwzględniają handlu z Wielką Brytanią z powodu braku danych za pięć miesięcy 2021 r.

o 50–60 euro/100 kg niższa od średniej w UE. Przedstawione uwarunkowania pozwoliły w okresie styczeń–maj 2021 r. wyeksportować za granicę 724 tys. ton produktów drobiowych (w ekwiwalencie tuszek) o wartości 1,2 mld euro (5,4 mld zł). Zarówno wolumen, jak i wartość eksportu asortymentu drobiowego były o około 1% większe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. W eksporcie produktów drobiowych dominowała sprzedaż na rynki krajów członkowskich UE, dokąd sprzedano 478 tys. ton (w ekwiwalencie tuszek), o 1,4% mniej niż przed rokiem. Pomimo ograniczeń w imporcie z terytorium Polski, wprowadzonych przez część krajów pozaunijnych w związku z ogniskami grypy ptaków, eksport drobiu poza UE zwiększył się o 5%, do 247 tys. ton.

W strukturze asortymentowej polskiego eksportu produktów drobiowych udział mięsa wyniósł 92%. W analizowanym okresie za granicę sprzedano 584 tys. ton mięsa drobiowego (w wadze produktu). Głównymi odbiorcami były kraje UE (64% udziału w eksporcie – 376 tys. ton), m.in.: Niemcy (16% – 94 tys. ton), Niderlandy (10% – 61 tys. ton) oraz Francja (8% – 50 tys. ton), a spoza UE – Wielka Brytania (8% – 50 tys. ton), Ghana i Ukraina (po 6% i po 38 tys. ton). Import drobiu do Polski podobnie jak w latach poprzednich miał niewielkie znaczenie dla bilansu handlowego i stanowił uzupełnienie asortymentu krajowego. W okresie od stycznia do maja 2021 r. do Polski przywieziono 61 tys. ton drobiu za 112 mln euro (508 mln zł), odpowiednio o 3% i o 2% więcej niż przed rokiem.

Ograniczenie podaży żywca na skutek likwidacji stad i zmniejszenia wstawień spowodowało, że do końca czerwca 2021 r. ceny skupu kurcząt brojlerów w Polsce charakteryzowała tendencja wzrostowa. W przypadku indy-

ków wzrost cen notowano do połowy czerwca. U progu letniego sezonu turystycznego wzrost cen był dodatkowo stymulowany rosnącym popytem ze strony sektora HoReCa. W lipcu 2021 r. ceny skupu kurcząt brojlerów utrzymywały się na względnie stabilnym wysokim poziomie natomiast ceny skupu indyków uległy obniżeniu. Według danych ZSRIR MRiRW średnia cena skupu kurcząt brojlerów w Polsce w dniach 26 lipca – 1 sierpnia 2021 r. wyniosła 4,24 zł/kg, o 0,3% mniej niż przed miesiącem, a indyków 5,41 zł/kg, o 12% mniej. Ceny skupu kurcząt i indyków były wyższe niż przed rokiem odpowiednio o 30% i 25%.

RYNEK MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

Na rynku globalnym utrzymuje się wzrostowy trend w produkcji mleka. W prognozie z czerwca 2021 r. przygotowanej przez Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) przewiduje się, że w 2021 r. światowa produkcja surowca osiągnie poziom ponad 921 mln ton, o 1,6% wyższy niż w 2020 r. W największym stopniu zwiększy się produkcja w Azji (o 2,5%, do 388,2 mln ton). W Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej łączna produkcja mleka wzrosła o 1,5%, do blisko 215 mln ton. Do 31,4 mln ton, o 1,2%, zwiększy się również produkcja w Oceanii. Mniejszy wzrost produkcji prognozowany jest w Europie (o 0,6%, do 237,4 mln ton) i Afryce (o 0,4%, do 49,3 mln ton)¹⁹.

Unia Europejska zalicza się do głównych światowych producentów i eksporterów mleka oraz produktów mlecznych. Według krótkoterminowej prognozy Komisji Europejskiej w 2021 r. w Unii Europejskiej nastąpi dalszy wzrost produkcji mleka. Zakładając, że

letnie warunki pogodowe będą sprzyjać dobrej jakości i dostępności traw na pastwiskach, Komisja Europejska szacuje, że w 2021 r. w UE-27 produkcja mleka prawdopodobnie wzrosła o 0,8%, do około 156,2 mln ton. Przewidywany tegoroczny spadek pogłowia krów w UE-27 (o 0,9% w relacji r/r, do 20,1 mln szt.) może zostać zrekompensowany dalszym wzrostem mleczności (o 1,6%, do 7624 kg/szt.). W konsekwencji unijne dostawy mleka do skupu w 2021 r. prawdopodobnie wzrosną o 0,8%, do 146,6 mln ton²⁰.

Pod względem wielkości pogłowia krów mlecznych Polska, po Niemczech i Francji, zajmuje trzecie miejsce wśród krajów Unii Europejskiej. Pod koniec 2020 r. pogłowiu krów mlecznych w Polsce, w wyniku kontynuacji procesów koncentracji bazy surowcowej branży mleczarskiej, uległo obniżeniu o 1,9% (o ponad 41 tys. szt.), w stosunku do grudnia 2019 r., do 2126 tys. szt.²¹ W pierwszym półroczu 2021 r. krajowe dostawy mleka do skupu wykazywały miesięczne wahania. Według wstępnych danych GUS w pierwszej połowie 2021 r. producenci dostarczyli do podmiotów skupujących, podobnie jak przed rokiem, 6,2 mld litrów mleka.

W okresie styczeń–czerwiec 2021 r. krajowa produkcja masła i OMP kształtowała się na poziomie niższym niż w porównywalnym okresie 2020 r. Z danych GUS wynika, że w okresie styczeń–czerwiec 2021 r. w Polsce wyprodukowano 124 tys. ton masła, o 1% mniej niż przed rokiem. Jednocześnie produkcja odtłuszczonego mleka w proszku wyniosła 87 tys. ton i była o 6% niższa niż w pierwszym półroczu 2020²².

W całym 2021 r. polski przemysł mleczarski prawdopodobnie utrzyma produkcję większości trwałych artykułów na poziomie zbliżonym lub nieznacznie wyższym niż przed rokiem. Struk-

¹⁹ Prognoza FAO – *Food Outlook Biannual report on global food markets June 2021 – Milk and milk products*.

²⁰ *Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2021, Summer 2021, Edition No 30*.

²¹ Bank Danych Lokalnych, GUS, data odczytu: 23.07.2021 r. Aktualne dane dotyczące stanu pogłowia w czerwcu 2021 r. będą dostępne na stronie GUS 15 września 2021 r. w publikacji *Pogłowia bydła według stanu w czerwcu 2021 r.*

²² Dane GUS – produkcja artykułów mleczarskich w przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących wynosi 50 osób i więcej.

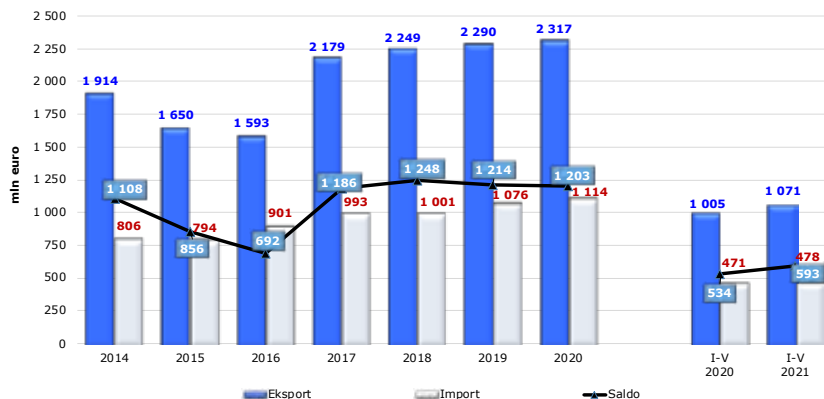
tura produkcji będzie determinowana sytuacją podaży-popytową na rynku wewnętrznym i zewnętrznym. Duży wpływ będzie miał przebieg pandemii COVID-19 w drugiej połowie 2021 r. i skala ewentualnych ograniczeń z tym związanych. Prawdopodobnie mniejsze będzie zapotrzebowanie na świeże produkty mleczne, o krótkim terminie przydatności. Wzrost produkcji może dotyczyć trwałych artykułów mleczarskich ze względu na większe możliwości magazynowe i transportowe.

W okresie pierwszych pięciu miesięcy 2021 r. wzrosły przychody z eksportu produktów mlecznych uzyskane przez krajową branżę mleczarską. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów w okresie styczeń–maj 2021 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła 1,1 mld euro (4,9 mld zł) i była o około 7% wyższa niż w porównywalnym okresie 2020 r. Jednocześnie na import tego asortymentu wydatkowano 0,5 mld euro (2,2 mld zł), o 1,5% więcej niż w okresie styczeń–maj 2020 r. Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi w okresie pierwszych pięciu miesięcy 2021 r. ukształtowało się na poziomie 0,6 mld euro (2,7 mld zł), o 11% wyższym niż w okresie styczeń–maj 2020 r. Produkty mleczne z Polski eksportowane były przede wszystkim do UE-27. W okresie styczeń–maj 2021 r. udział krajów unijnych w ogólnej wartości wywozu wyniósł 63%, a wpływy uzyskane z eksportu wzrosły o 10%, do 678 mln euro.

Głównymi odbiorcami produktów mlecznych były: Niemcy (19% wartości – 208 mln euro), Czechy (6% – 64 mln euro), Włochy i Niemcy (po około 5% – odpowiednio 56 mln euro i 50 mln euro) oraz Rumunia (4% – 42 mln euro)²³.

W Polsce w pierwszym półroczu 2021 r. ceny skupu mleka kształtowały się na

Polski handel zagraniczny produktami mlecznymi*

* Kody CN 0401-0406, 2105, 3501 10

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2021 r. – dane wstępne.

poziomie wyższym niż przed rokiem. Według danych GUS w czerwcu 2021 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 150,22 zł/hl, o 0,8% mniej niż miesiąc wcześniej, ale o 15% więcej niż w czerwcu 2020 r.

W pierwszym półroczu 2021 r. średnia krajowa cena skupu mleka, w porównaniu z analogicznym okresem 2020 r., wzrosła o 12%, do 150,69 zł/hl.

W Polsce poziom cen produktów mlecznych jest w znacznym stopniu uzależniony od kondycji ekonomicznej rynku światowego, a w szczególności rynku wspólnotowego. W okresie pierwszych pięciu miesięcy 2021 r. wzrost cen masła w Nowej Zelandii (która odpowiada za blisko połowę światowego eksportu tego tłuszczu mlecznego) oraz silny popyt importowy ze strony Chin, a także ograniczona podaż masła na rynku unijnym były czynnikami, które oddziaływały pro wzrostowo na notowania cen masła w Polsce.

W czerwcu 2021 r. za masło w blokach producenci uzyskiwali 19,74 zł/kg, o 1% więcej niż przed miesiącem i o 18% więcej niż rok wcześniej. W lipcu 2021 r. notowano nieznaczny spadek cen ma-

śla. Według danych ZSRIR MRiRW przeciętna cena masła w blokach wyniosła 18,44 zł/kg z VAT i była nieco (o 0,4%) niższa niż w czerwcu br., ale o 27% wyższa niż w lipcu 2020 r.

W Polsce od początku 2021 r. ceny zbytu OMP wykazywały wzrost, zapoczątkowany w 2020 r. Według danych GUS w czerwcu 2021 r. producenci za ten rodzaj proszku mlecznego uzyskiwali 12,00 zł/kg, o 2% więcej niż w maju 2021 r. i o 24% więcej niż w czerwcu 2020 r. W lipcu 2021 r. notowano dalszy wzrost cen OMP. W zakładach mleczarskich objętych monitoringiem ZSRIR MRiRW średnia cena OMP wyniosła 12,14 zł/kg (z VAT) i była o 1% wyższa niż miesiąc wcześniej i o 33,5% wyższa niż w lipcu 2020 r.

W kolejnych miesiącach 2021 r. o utrzymaniu względnie opłacalnego poziomu cen produktów mlecznych zadecyduje kondycja ekonomiczna globalnego rynku mleka.

Materiał opracował zespół Biura Analiz i Strategii KOWR²⁴: **Marzena Trajer, Ewa Bochińska, Paulina Kafarska, Martyn Mieczkowski, Maria Włodarczyk.**

²³ Wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami mlecznymi dotyczą artykułów o kodach CN 0401–0406, 2105 oraz wybranych produktów z pozycji CN 3501 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

²⁴ Analiza została opracowana na podstawie aktualnej wiedzy. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa nie ponosi odpowiedzialności za decyzje ekonomiczne podjęte na jej podstawie.

SUMMARY

Małgorzata Gośniowska-Kola, Acting Director General of the National Support Centre for Agriculture (KOWR)
We hope you enjoy this issue.

Grzegorz Puda, Minister of Agriculture and Rural Development

Development of organic farming is our priority

The issue opens with an article on organic farming by Grzegorz Puda, the Minister of Agriculture and Rural Development. The development of organic farming is a priority objective of the Ministry of Agriculture and Rural Development. For farmers, organic production is an opportunity not only to generate more profit, but also to fit in the global trend of climate protection and conscious management of natural resources.

Michał Wiśniewski, Deputy Director General of the KOWR

More land for farmers

The first phase of work on "More Land for Farmers" ("Więcej ziemi dla rolników"), a strategic project that is a part of the government's "Polish Deal" programme, has been completed. Interested parties may use a search engine for real property belonging to the Agricultural Property Stock of the State Treasury. The Stock comprises around 600,000 plots of land totalling 1.36 million ha managed by the KOWR.

Andrzej Stasiowski

Successful horses from the KOWR's stud farms

2020 was a difficult year also for Poland's horse breeding industry. Due to the COVID-19 pandemic, many shows, breeding championships, and equestrian events of both domestic and international status were cancelled. Thus, the results achieved by the horses bred at stud farms supervised by the National Support Centre for Agriculture are even more satisfying.

Joanna Stasiak-Panek

Energy cooperatives – a solution tailored to farms

The article concerns the establishment of energy cooperatives in rural areas. This solution allows final customers to participate in both energy production and its efficient use, and to distribute capital expenditures among a larger number of entities. As a result, more energy consumers can get their supply from more efficient systems.

Grzegorz Nieszczerewski

Restructuring the debt of farm operators

Various forms of assistance have been provided to solve the problem of indebtedness of Polish agricultural holdings. Among other options, the KOWR may acquire the debt of

a farm operator resulting from their agricultural activities on the condition that they fully or partly transfer the ownership title to the agricultural property to the State Treasury. This article describes the conditions and procedure followed in such cases.

Marzena Trajer

Polish bread – a trove of tradition and taste

The article about the significance of bread in Polish culture and about bakery products distinguished by their outstanding quality and flavour. Poland is a considerable producer of bread and cereal products. Fresh bread makes up the largest share in products of secondary processing of cereals, with close to 1.4 billion tonnes produced in 2020.

Katarzyna Szymańska

Exporter's Guide. Thailand – a market worthy of your attention

This time, Thailand is the focus of our exporter's guide. It is the second largest economy within the Association of South-east Asian Nations (ASEAN), and one of the main tourist destinations in the world. The country is observing an increase in demand for imported food and beverages.

Battle of the Regions

Battle of the Regions ("Bitwa Regionów") is a competition organised by the KOWR and held under the auspices of the Ministry of Agriculture and Rural Development that has already become a permanent fixture in the calendar of culinary events. The sixth edition saw 618 teams apply. The final round will feature 16 winning teams, a list of which is presented in this issue.

The situation on agricultural markets

We publish details about the situation on the markets for grain, meat, and dairy products that are strategic from the viewpoint of the Polish food economy.

PROGRAM
dla szkół

SZKOLNA PRZERWA ŚNIADANIOWA

MLECZNA, Z WARZYW, OWOCOWA

SMACZNA I ZDROWA KRZYŻÓWKA

1									
	2								
3									
	4								
5									

CHRUMAS

MIAU

MEE

1. Co lubi pić Miau?
2. Naturalny probiotyk, może być kiszona.
3. Który posiłek dnia jest najważniejszy?
4. Które warzywo zawiera najwięcej witaminy C?
5. Ulubiony owoc Chrumasa.

OBEJRZYJ FILMY

UCHOL

Szukasz pomysłu, jak przekonać dziecko do jedzenia owoców, warzyw i produktów mlecznych? Inspiracje znajdziesz na stronie

www.programdlaszkol.org

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
ul. Karolkowa 30, 01-207 Warszawa

Telefoniczny Punkt Informacyjny **22 376-76-76**
Czynny od poniedziałku do piątku w godz. **8.00-16.00**

Centrala:

Biuro Dyrektora Generalnego	22 376-78-55
Biuro Administracyjne	22 376-74-10
Biuro Analiz i Strategii	22 376-72-29
Biuro Audytu i Kontroli	22 376-79-05
Biuro Finansowo-Księgowe	22 376-74-32
Biuro Prawne i Zamówień Publicznych	22 376-73-61
Biuro Teleinformatyki	22 376-70-24
Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim	22 376-77-44
Departament Gospodarowania Zasobem	22 376-76-23
Departament Innowacji	22 376-71-30
Departament Interwencji Rynkowych	22 376-71-09
Departament Kształtowania Ustroju Rolnego	22 376-79-67
Departament Nadzoru nad Spółkami	22 376-77-76
Departament Rozwoju Rynku	22 376-70-50
Departament Wsparcia Eksportu	22 376-72-26
Departament Wspierania Konsumpcji	22 376-79-79
Departament Zagospodarowania Przejętego Mienia	22 376-77-19

Oddziały Terenowe KOWR

OT Białystok

ul. Kombatantów 4
15-102 Białystok
85 664-31-50

OT Koszalin

ul. Partyzantów 15a
75-411 Koszalin
94 347-31-00

OT Opole

ul. 1 Maja 6
45-068 Opole
77 400-09-39

OT Warszawa

pl. Bankowy 2
00-095 Warszawa
22 635-10-00

OT Bydgoszcz

ul. Hetmańska 38
85-039 Bydgoszcz
52 525-08-01

OT Kraków

ul. Mogilska 104
31-546 Kraków
12 424-09-40

OT Poznań

ul. Fredry 12
61-701 Poznań
61 856-06-01

OT Wrocław

ul. Mińska 60
54-610 Wrocław
71 356-39-19

OT Częstochowa

ul. Jana III Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
34 378-20-36

OT Lublin

ul. Karłowicza 4
20-027 Lublin
81 532-21-12

OT Pruszcz Gdański

ul. Powstańców Warszawy 28
83-000 Pruszcz Gdański
58 300-48-41

OT Gorzów Wlkp.

ul. Myśluborska 32
66-400 Gorzów Wlkp.
95 714-61-00

OT Łódź

ul. Północna 27/29
91-420 Łódź
42 636-53-26

OT Rzeszów

ul. Asnyka 7
35-001 Rzeszów
17 853-78-00

OT Kielce

ul. Piaskowa 18
25-323 Kielce
41 343-31-90

OT Olsztyn

ul. Głowackiego 6
10-448 Olsztyn
89 524-88-00

OT Szczecin

ul. Bronowicka 41
71-012 Szczecin
91 814-42-00